HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a șasea)

4 octombrie 2024*

„Recurs – Concurență – Înțelegeri – Piața fier-betonului – Decizie a Comisiei Europene de constatare a unei încălcări a articolului 65 CO după expirarea Tratatului CECO, în temeiul Regulamentului (CE) nr. 1/2003 – Decizie adoptată ca urmare a anulării unor decizii anterioare – Desfășurarea unei noi audieri în prezența autorităților de concurență ale statelor membre – Dreptul la apărare – Principiul bunei administrări – Cerința de imparțialitate – Termen rezonabil – Obligația de motivare – Proporționalitate – Principiul *ne bis in idem* – Excepție de nelegalitate – Circumstanțe agravante – Încălcări repetate – Circumstanțe atenuante – Egalitate de tratament”

În cauza C-31/23 P,

având ca obiect un recurs formulat în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, introdus la 19 ianuarie 2023,

Ferriere Nord SpA, cu sediul în Osoppo (Italia), reprezentată de B. Comparini, G. Donà și W. Viscardini, avvocati,

recurentă,

celelalte părți din procedură fiind:

Comisia Europeană, reprezentată de G. Conte, P. Rossi și C. Sjödin, în calitate de agenți, asistați de M. Moretto, avvocato,

pârâtă în primă instanță,

Consiliul Uniunii Europene, reprezentat de E. Ambrosini și O. Segnana, în calitate de agenți,

intervenient în primă instanță,

CURTEA (Camera a șasea),

compusă din domnul T. von Danwitz, președinte de cameră, domnii P. G. Xuereb (raportor) și A. Kumin, judecători,

avocat general: domnul N. Emiliou,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

* Limba de procedură: italiana.

având în vedere procedura scrisă,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin recursul formulat, Ferriere Nord SpA solicită, cu titlu principal, anularea Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene din 9 noiembrie 2022, Ferriere Nord/Comisia (T-667/19, denumită în continuare „hotărârea atacată”, EU:T:2022:692), prin care acesta a respins acțiunea sa având ca obiect, cu titlu principal, anularea Deciziei C(2019) 4969 final a Comisiei din 4 iulie 2019 privind o încălcare a articolului 65 din Tratatul CECO (cazul AT.37956 – Fier-beton) (denumită în continuare „decizia în litigiu”), în măsura în care o privește. Cu titlu subsidiar, această întreprindere solicită, pe de o parte, anularea hotărârii atacate în măsura în care prin aceasta s-a respins cererea sa subsidiară având ca obiect anularea în parte a deciziei în litigiu și, pe de altă parte, anularea în parte a acestei decizii, precum și reducerea amenzii care i-a fost aplicată.

Cadrul juridic

Regulamentul (CE) nr. 1/2003

2 Articolul 7 din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele [101 și 102 TFUE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167, rectificare în Ediție specială, 08/vol. 4, p. 269), intitulat „Constatarea și încetarea încălcării”, prevede la alineatul (1):

„Atunci când Comisia, acționând ca urmare a unei plângeri sau din oficiu, constată că există o încălcare a articolului [101] sau [102 TFUE], poate solicita printr-o decizie întreprinderilor și asociațiilor de întreprinderi în cauză să înceteze respectiva încălcare. În acest scop, Comisia le poate impune orice măsuri corective comportamentale sau structurale care sunt proporționale cu încălcarea comisă și necesare pentru încetarea efectivă a încălcării. Măsurile corective structurale nu ar trebui impuse decât atunci când nu există o măsură corectivă comportamentală la fel de eficientă, sau atunci când o măsură corectivă comportamentală la fel de eficientă ar fi mai oneroasă pentru întreprinderea în cauză decât o măsură corectivă structurală. Atunci când Comisia are un interes legitim de a acționa în acest mod, aceasta poate de asemenea constata că s-a comis o încălcare în trecut.”

3 Articolul 14 din acest regulament, intitulat „Comitetul consultativ”, prevede:

„(1) Comisia consultă un Comitet consultativ privind înțelegerile și pozițiile dominante înainte de luarea oricărei decizii în temeiul articolelor 7, 8, 9, 10, 23, articolului 24 alineatul (2) și articolului 29 alineatul (1).

(2) Pentru discutarea cauzelor individuale, Comitetul consultativ este format din reprezentanți ai autorităților de concurență ale statelor membre. […]

[…]

(5) Comisia ia în considerare în cât mai mare măsură avizul emis de Comitetul consultativ. Comisia informează Comitetul cu privire la modul în care a ținut cont de avizul acestuia.

[…]”

4 Potrivit articolului 23 alineatul (2) litera (a) din regulamentul menționat, Comisia poate aplica, prin decizie, amenzi întreprinderilor și asociațiilor de întreprinderi atunci când, în mod intenționat sau din neglijență, acestea încalcă articolul 101 sau 102 TFUE.

5 Articolul 25 din același regulament, intitulat „Termenele de prescripție pentru aplicarea de sancțiuni”, prevede:

„(1) Competențele conferite Comisiei prin articolele 23 și 24 se supun următoarelor termene de prescripție:

(a) trei ani în cazul încălcării dispozițiilor privind solicitările de informații sau desfășurarea inspecțiilor;

(b) cinci ani în cazul tuturor celorlalte încălcări.

(2) Prescripția curge din ziua în care se comite încălcarea. Totuși, în cazul unor încălcări continue sau repetate, timpul se calculează din ziua încetării încălcării.

(3) Orice act al Comisiei sau al autorității de concurență a unui stat membru în scopul examinării sau investigării unei încălcări întrerupe cursul termenului de prescripție pentru aplicarea amenzilor sau a penalităților cu titlu cominatoriu. Întreruperea termenului de prescripție produce efect de la data la care actul este notificat cel puțin unei întreprinderi sau asociații de întreprinderi care a participat la încălcare. Actele care întrerup termenul de prescripție includ, în special, următoarele:

(a) solicitări de informații în scris de către Comisie sau de către autoritatea de concurență a unui stat membru;

(b) autorizații scrise de desfășurare a inspecțiilor emise pentru reprezentanții săi oficiali de către Comisie sau de către autoritatea de concurență a unui stat membru;

(c) inițierea procedurilor de către Comisie sau de către autoritatea de concurență a unui stat membru;

(d) comunicarea privind obiecțiunile de către Comisie sau de către autoritatea de concurență a unui stat membru.

(4) Întreruperea termenului de prescripție produce efecte pentru toate întreprinderile sau asociațiile de întreprinderi care au participat la încălcare.

(5) Întreruperea determină curgerea unui nou termen de prescripție. Totuși, termenul de prescripție expiră cel târziu în ziua în care o perioadă egală cu dublul termenului de prescripție s-a scurs fără să se fi aplicat o amendă sau penalități cu titlu cominatoriu de către Comisie. Acest

termen se prelungește cu perioada în care termenul de prescripție este suspendat în conformitate cu alineatul (6).

(6) Termenul de prescripție pentru aplicarea amenzilor sau a penalităților cu titlu cominatoriu se suspendă pe durata în care decizia Comisiei face obiectul unor acțiuni pendinte la Curtea de Justiție."

6 Articolul 27 din Regulamentul nr. 1/2003, intitulat „Audierea părților, a autorilor plângerii și a altor terți", prevede:

„(1) Înainte de adoptarea deciziilor prevăzute la articolele 7, 8, 23 și la articolul 24 alineatul (2), Comisia acordă întreprinderilor și asociațiilor de întreprinderi care fac obiectul procedurilor desfășurate de Comisie ocazia de a-și exprima punctul de vedere cu privire la obiecțiunile formulate de Comisie. Comisia își fundamentează deciziile doar pe obiecțiunile asupra cărora părțile în cauză au putut prezenta comentarii. Autorii plângerii sunt implicați îndeaproape în proceduri.

(2) Drepturile la apărare ale părților în cauză sunt pe deplin garantate în cadrul procedurilor. […]

(3) În cazul în care Comisia consideră că este necesar, poate audia de asemenea alte persoane fizice sau juridice. Cererile de audiere ale acestor persoane se aprobă dacă acestea demonstrează suficient interes. Autoritățile de concurență ale statelor membre pot de asemenea solicita Comisiei să audieze și alte persoane fizice sau juridice.

[…]"

Regulamentul nr. 773/2004

7 Articolul 11, intitulat „Dreptul de a fi audiat", din Regulamentul (CE) nr. 773/2004 al Comisiei din 7 aprilie 2004 privind desfășurarea procedurilor puse în aplicare de Comisie în temeiul articolelor [101] și [102 TFUE] (JO 2004, L 123, p. 18, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 242), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 622/2008 al Comisiei din 30 iunie 2008 (JO 2008, L 171 p. 3) (denumit în continuare „Regulamentul nr. 773/2004"), prevede:

„(1) Comisia oferă părților cărora le adresează o comunicare a obiecțiilor posibilitatea de a fi audiate înainte de consultarea Comitetului consultativ menționat la articolul 14 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003.

(2) În deciziile sale, Comisia se referă numai la obiecțiunile în privința cărora părțile prevăzute la alineatul (1) au avut posibilitatea de a prezenta observații."

8 Articolul 12 din Regulamentul nr. 773/2004 prevede:

„(1) Comisia oferă părților cărora le adresează o comunicare a obiecțiilor posibilitatea de a-și elabora argumentele în cadrul unei audieri, dacă acestea solicită acest lucru în observațiile scrise.

(2) Cu toate acestea, atunci când depun propunerile de tranzacționare, părțile confirmă Comisiei faptul că nu vor solicita să li se dea posibilitatea de a-și dezvolta argumentele în cadrul unei audieri orale decât în cazul în care comunicarea obiecțiilor nu reflectă conținutul propunerilor lor de tranzacționare."

9 Articolul 13 din acest regulament, intitulat „Audierea terților”, prevede:

„(1) În cazul în care persoane fizice sau juridice, altele decât cele prevăzute la articolele 5 și 11, solicită să fie audiate și manifestă un interes suficient, Comisia le informează în scris cu privire la natura și la obiectul procedurii și stabilește un termen în care își pot face cunoscut punctul de vedere în scris.

(2) Comisia poate, dacă este cazul, invita persoanele menționate la alineatul (1) să își elaboreze argumentele în cadrul unei audieri a părților cărora le-a fost adresată comunicarea privind obiecțiunile, dacă acestea solicită acest lucru în observațiile scrise.

(3) Comisia poate invita orice altă persoană să își exprime punctul de vedere în scris sau să asiste la audierea părților cărora le-a fost adresată comunicarea privind obiecțiunile. Comisia poate de asemenea invita aceste persoane să își exprime punctul de vedere în cursul acestei audieri.”

10 Articolul 14 din regulamentul menționat, intitulat „Desfășurarea audierilor”, are următorul cuprins:

„(1) Audierile sunt efectuate în deplină independență de un consilier-auditor.

(2) Comisia invită persoanele care trebuie audiate să participe la audiere la o dată stabilită.

(3) Comisia invită autoritățile de concurență ale statelor membre să participe la audiere. Aceasta poate, de asemenea, invita și funcționarii sau agenții altor autorități ale statelor membre.

[…]”

Comunicarea din 2011

11 Comunicarea Comisiei privind cele mai bune practici de desfășurare a procedurilor inițiate în aplicarea articolelor 101 și 102 din TFUE (JO 2011, C 308, p. 6) (denumită în continuare „Comunicarea din 2011”), are ca scop principal, astfel cum reiese din punctul 1 al acesteia, furnizarea de orientări practice privind desfășurarea procedurilor inițiate în aplicarea articolelor 101 și 102 TFUE.

12 Punctul 6 din această comunicare prevede că aceasta era aplicabilă, de la data publicării sale, „pentru cazurile în curs și cele viitoare”. În ceea ce privește cazurile în curs, aceasta se aplica, potrivit notei de subsol 16 din comunicarea menționată, „în orice etapă a procedurii care nu era încheiată în momentul publicării sale”.

13 Potrivit punctelor 84, 86 și 109 din aceeași comunicare:

„(84) Comunicarea privind obiecțiunile va indica în mod clar intenția Comisiei de a aplica sau nu amenzi întreprinderilor, în eventualitatea în care ar fi confirmate obiecțiunile formulate […]. În comunicarea privind obiecțiunile, Comisia va indica elementele de fapt și de drept esențiale care pot duce la aplicarea unei amenzi, de exemplu durata și gravitatea încălcării, precum și dacă încălcarea a fost comisă intenționat sau din neglijență. Comunicarea privind obiecțiunile va specifica, de asemenea, într-o manieră suficient de precisă, faptul că anumite elemente pot da naștere unor circumstanțe agravante și, în măsura posibilului, unor circumstanțe atenuante.

[…]

(86) În cazul în care Comisia intenționează să se abată, în decizia sa finală, de la elementele de fapt sau de drept incluse în comunicarea privind obiecțiunile în dezavantajul uneia sau mai multora dintre părți sau în cazul în care Comisia intenționează să țină seama de probe incriminatorii suplimentare, părții sau părților în cauză li se va da întotdeauna posibilitatea de a-și face cunoscute punctele de vedere cu privire la acest subiect într-un mod corespunzător.

[…]

(109) În cazul în care, după emiterea comunicării privind obiecțiunile, sunt identificate noi elemente de probă pe care Comisia intenționează să le utilizeze sau în cazul în care Comisia intenționează să își modifice evaluarea juridică în detrimentul întreprinderilor în cauză, acestora li se dă posibilitatea să prezinte observații cu privire la aceste noi aspecte.”

Istoricul litigiului și decizia în litigiu

14 Istoricul litigiului este expus la punctele 1-31 din hotărârea atacată:

„1 Reclamanta, Ferriere Nord SpA, este o societate de drept italian care își desfășoară activitatea în sectorul fier-betonului din luna aprilie 1992.

A. Prima decizie a Comisiei (2002)

2 În perioada octombrie-decembrie 2000, Comisia Comunităților Europene a efectuat, în conformitate cu articolul 47 CO, verificări la întreprinderi italiene producătoare de fier-beton, printre care și reclamanta și o asociație de întreprinderi, Federazione Imprese Siderurgiche Italiane [(Federația Întreprinderilor Siderurgice Italiene) (denumită în continuare «Federația»). Comisia le-a adresat de asemenea solicitări de informații, în temeiul acestei dispoziții.

3 La 26 martie 2002, Comisia a inițiat o procedură de aplicare a articolului 65 CO și a formulat obiecțiuni în temeiul articolului 36 CO (denumite în continuare «comunicarea privind obiecțiunile») notificate printre altele reclamantei. Aceasta a răspuns la comunicarea privind obiecțiunile la 31 mai 2002.

4 O audiere a părților la procedura administrativă a avut loc la 13 iunie 2002.

5 La 12 august 2002, Comisia a adresat acelorași destinatari obiecțiuni suplimentare (denumite în continuare «comunicarea suplimentară privind obiecțiunile»), întemeiate pe articolul 19 alineatul (1) din Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, primul regulament de punere în aplicare a articolelor [81] și [82 CE] (JO 1962, 13, p. 204, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 3). În această comunicare suplimentară privind obiecțiunile, Comisia a explicat poziția sa referitoare la continuarea procedurii după expirarea Tratatului CECO, la 23 iulie 2002. Reclamanta a răspuns la comunicarea suplimentară privind obiecțiunile la 20 septembrie 2002.

6 O nouă audiere a părților la procedura administrativă a avut loc la 30 septembrie 2002 în prezența autorităților de concurență ale statelor membre. Aceasta a privit obiectul comunicării suplimentare privind obiecțiunile, și anume consecințele juridice ale expirării Tratatului CECO asupra continuării procedurii.

7 La finalul procedurii administrative, Comisia a adoptat Decizia C(2002) 5087 final din 17 decembrie 2002 privind o procedură inițiată în temeiul articolului 65 din Tratatul CECO (COMP/37.956 – Fier-beton) (denumită în continuare «Decizia din 2002»), adresată către [Federație] și opt întreprinderi, printre care și reclamanta. În această decizie, Comisia a constatat că, în perioada decembrie 1989-iulie 2000, acestea din urmă au pus în aplicare o înțelegere unică, complexă și continuă pe piața italiană a fier-betonului în bare sau în rulouri (denumit în continuare «fier-beton») având ca obiect sau ca efect stabilirea prețurilor și limitarea sau controlul producției sau al vânzărilor, contrar articolului 65 alineatul (1) CO.

8 În ceea ce privește participarea reclamantei la încălcare, Comisia a arătat că aceasta a durat de la 1 aprilie 1993 la 4 iulie 2000. Pe acest temei, Comisia i-a aplicat o amendă în cuantum de 3,57 milioane de euro. Această sumă includea o reducere cu 20 % a amenzii în favoarea reclamantei, în temeiul secțiunii D alineatul (1) din Comunicarea Comisiei privind neaplicarea de amenzi sau reducerea cuantumului acestora în cauzele având ca obiect înțelegeri (JO 1996, C 207, p. 4 […]), care prevede posibilitatea de a se acorda o reducere a amenzii pe care ar fi trebuit să o plătească întreprinderile care cooperează furnizând Comisiei, înainte de trimiterea unei comunicări privind obiecțiunile, informații, documente sau alte elemente de probă care contribuie la confirmarea existenței încălcării săvârșite.

9 La 10 martie 2003, reclamanta a formulat o acțiune la Tribunal împotriva Deciziei din 2002. Tribunalul a anulat decizia menționată în privința reclamantei (Hotărârea din 25 octombrie 2007, Ferriere Nord/Comisia, T-94/03, […], EU:T:2007:320) și a altor întreprinderi destinatare, pentru motivul că temeiul juridic utilizat, respectiv articolul 65 alineatele (4) și (5) CO, nu mai era în vigoare la momentul adoptării acestei decizii. Din această cauză, Comisia nu avea competența, în temeiul acestor dispoziții, să constate și să sancționeze o încălcare a articolului 65 alineatul (1) CO după expirarea Tratatului CECO. Tribunalul nu a examinat celelalte aspecte ale acestei decizii.

10 Decizia din 2002 a rămas definitivă în privința [Federației], care nu a introdus nicio acțiune la Tribunal.

B. A doua decizie a Comisiei (2009)

11 Prin scrisoarea din 30 iunie 2008, Comisia a informat reclamanta și celelalte întreprinderi în cauză cu privire la intenția sa de a adopta o nouă decizie, prin corectarea temeiului juridic utilizat. În plus, ea a precizat că decizia menționată ar fi întemeiată pe dovezile prezentate în comunicarea privind obiecțiunile și în comunicarea suplimentară privind obiecțiunile. Fiind invitată în acest sens, reclamanta a prezentat observații scrise la 1 august 2008.

12 Prin faxurile din 24 iulie și 25 septembrie 2008 și ulterior din 13 martie, 30 iunie și 27 august 2009, Comisia a solicitat reclamantei informații cu privire la acționariatul și la situația patrimonială a întreprinderii. Reclamanta a răspuns la aceste solicitări de informații prin e-mailurile din 1 august și, respectiv, din 1 octombrie 2008 și ulterior din 18 martie, 1 iulie și 8 septembrie 2009.

13 La 30 septembrie 2009, Comisia a adoptat Decizia C(2009) 7492 final privind o procedură inițiată în temeiul articolului 65 din Tratatul CECO (cazul COMP/37.956 – Fier-beton, readoptare), adresată acelorași întreprinderi ca și Decizia din 2002, printre care și reclamantei. Această decizie a fost adoptată în temeiul normelor procedurale din Tratatul CE și din [Regulamentul nr. 1/2003]. Ea s-a întemeiat pe elementele menționate în comunicarea privind

obiecțiunile și în comunicarea suplimentară privind obiecțiunile și a reluat în esență conținutul și concluziile Deciziei din 2002. În special, cuantumul amenzii aplicate reclamantei, de 3,57 milioane de euro, a rămas neschimbat.

14 La 8 decembrie 2009, Comisia a adoptat o decizie de modificare ce includea, în anexa sa, tabelele care evidențiau variațiile de preț omise în Decizia din 30 septembrie 2009 și care a corectat trimiterile numerotate la tabelele respective în opt note de subsol.

15 La 19 februarie 2010, reclamanta a formulat o acțiune în fața Tribunalului împotriva Deciziei Comisiei din 30 septembrie 2009, cu modificările ulterioare (denumită în continuare «Decizia din 2009»). La 9 decembrie 2014, Tribunalul a redus cuantumul amenzii aplicate reclamantei la 3,42144 milioane de euro, pentru motivul că aceasta din urmă nu participase, timp de trei ani, la partea din înțelegere referitoare la limitarea sau la controlul producției sau al vânzărilor, și a respins acțiunea în rest (Hotărârea din 9 decembrie 2014, Ferriere Nord/Comisia, T-90/10, […], EU:T:2014:1035). Tribunalul a anulat în parte Decizia din 2009 în ceea ce privește un alt destinatar al acesteia, a redus cuantumul amenzii aplicate unui alt destinatar al acesteia și a respins celelalte acțiuni introduse.

16 La 20 februarie 2015, reclamanta a formulat recurs împotriva Hotărârii din 9 decembrie 2014, Ferriere Nord/Comisia (T-90/10, […], EU:T:2014:1035). Prin Hotărârea din 21 septembrie 2017, Ferriere Nord/Comisia (C-88/15 P, EU:C:2017:716), Curtea a anulat hotărârea menționată a Tribunalului, precum și Decizia din 2009 în privința, printre altele, a reclamantei.

17 În Hotărârea din 21 septembrie 2017, Ferriere Nord/Comisia (C-88/15 P, EU:C:2017:716), Curtea a statuat că, atunci când este adoptată o decizie în temeiul Regulamentului nr. 1/2003, procedura în urma căreia este emisă această decizie trebuie să fie conformă normelor de procedură prevăzute de acest regulament, precum și de [Regulamentul nr. 773/2004], chiar dacă respectiva procedură a început înainte de intrarea lor în vigoare.

18 Or, Curtea a constatat că în speță audierea din 13 iunie 2002, singura care privea fondul procedurii, nu putea fi considerată conformă cu cerințele procedurale referitoare la adoptarea unei decizii în temeiul Regulamentului nr. 1/2003, în lipsa participării autorităților de concurență ale statelor membre.

19 Curtea a concluzionat că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a statuat că, înainte de adoptarea Deciziei din 2009, Comisia nu avea obligația să organizeze o nouă audiere, pentru motivul că întreprinderile avuseseră deja posibilitatea să fie ascultate oral în cadrul audierilor din 13 iunie 2002 și 30 septembrie 2002.

20 În Hotărârea din 21 septembrie 2017, Ferriere Nord/Comisia (C-88/15 P, EU:C:2017:716), Curtea a amintit importanța desfășurării, la cererea părților în cauză, a unei audieri la care sunt invitate autoritățile de concurență ale statelor membre, omisiunea acestei obligații constituind o încălcare a unor norme fundamentale de procedură.

21 Curtea a statuat că, din moment ce nu fusese respectat acest drept precizat în Regulamentul nr. 773/2004, nu era necesar ca întreprinderea al cărei drept fusese astfel încălcat să demonstreze că această încălcare a putut influența, în defavoarea sa, desfășurarea procedurii și conținutul [D]eciziei [din 2009].

22 Curtea a anulat de asemenea, pentru aceleași motive, alte hotărâri ale Tribunalului din 9 decembrie 2014, pronunțându-se asupra legalității Deciziei din 2009, precum și această decizie în privința altor patru întreprinderi. În schimb, Decizia din 2009 a rămas definitivă pentru întreprinderile destinatare care nu au formulat recurs împotriva hotărârilor menționate.

C. A treia decizie a Comisiei (2019)

23 Prin scrisoarea din 15 decembrie 2017, Comisia a informat reclamanta cu privire la intenția sa de a relua procedura administrativă și de a organiza, în acest cadru, o nouă audiere a părților la procedura menționată, în prezența autorităților de concurență ale statelor membre.

24 Prin scrisoarea din 1 februarie 2018, reclamanta a prezentat observații în care a contestat competența Comisiei de a relua procedura administrativă și a invitat-o astfel să nu recurgă la această reluare.

25 La 23 aprilie 2018, Comisia a desfășurat o nouă audiere privind fondul procedurii, la care au participat, în prezența autorităților de concurență ale statelor membre și a consilierului-auditor, reclamanta, precum și alte trei întreprinderi destinatare ale Deciziei din 2009.

26 Prin scrisorile din 19 noiembrie 2018, precum și din 17 ianuarie și din 6 mai 2019, Comisia a trimis reclamantei trei solicitări de informații referitoare la acționariatul său și la situația sa patrimonială. Reclamanta a răspuns la aceste solicitări de informații prin scrisorile din 10 decembrie 2018, precum și din 31 ianuarie și, respectiv, din 9 mai 2019.

27 La 21 iunie 2019, reclamanta a participat la o reuniune cu serviciile Comisiei, în cursul căreia acestea din urmă au arătat că hotărâseră să propună colegiului comisarilor adoptarea unei noi decizii de sancționare, dar că, având în vedere termenul prelungit în mod obiectiv, urmau să propună aplicarea unei circumstanțe atenuante extraordinare.

28 La 4 iulie 2019, Comisia a adoptat [d]ecizia [în litigiu], adresată celor cinci întreprinderi în privința cărora fusese anulată Decizia din 2009, și anume, pe lângă reclamantă, Alfa Acciai SpA, Feralpi Holding SpA (fostă Feralpi Siderurgica SpA și Federalpi Siderurgica SRL), Partecipazioni Industriali SpA (fostă Riva Acciaio SpA, ulterior Riva Fire SpA, denumită în continuare «Riva»), precum și Valsabbia Investimenti SpA și Ferriera Valsabbia SpA.

29 Prin decizia [în litigiu], Comisia a constatat aceeași încălcare precum cea care face obiectul Deciziei din 2009, reducând în același timp amenzile aplicate întreprinderilor destinatare cu 50 % ca urmare a duratei procedurii. În plus, reclamanta a beneficiat de o reducere suplimentară de 6 % a amenzii, întrucât nu participase la componenta înțelegerii privind limitarea sau controlul producției sau al vânzărilor într-o anumită perioadă. Prin articolul 2 din decizia [în litigiu], Comisia a aplicat astfel reclamantei o amendă în cuantum de 2,237 milioane de euro.

30 La 8 iulie 2019, o copie incompletă a deciziei [în litigiu], care cuprindea numai paginile impare, a fost notificată reclamantei, fapt pe care aceasta din urmă l-a semnalat Comisiei prin scrisoarea din 9 iulie 2019.

31 La 18 iulie 2019, o versiune completă a deciziei [în litigiu] a fost notificată reclamantei.”

Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată

15 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 30 septembrie 2019, recurenta a introdus o acțiune având ca obiect, cu titlu principal, anularea deciziei în litigiu în măsura în care o privește și, cu titlu subsidiar, reducerea cuantumului amenzii care i-a fost aplicată.

16 În susținerea cererii sale de anulare a deciziei în litigiu, recurenta a invocat în esență șase motive întemeiate, primul, pe încălcarea dreptului la apărare și a normelor procedurale în cursul audierii din 23 aprilie 2018, al doilea, pe refuzul pretins nelegal al Comisiei de a verifica, înainte de adoptarea deciziei în litigiu, compatibilitatea acestei decizii cu principiul termenului rezonabil al procedurii, al treilea, pe încălcarea principiului termenului rezonabil al procedurii, al patrulea, pe o încălcare a obligației de motivare, pe un abuz de putere și pe încălcarea principiului proporționalității, al cincilea, pe încălcarea principiului *ne bis in idem* și al șaselea, pe nelegalitatea regimului de prescripție prevăzut la articolul 25 din Regulamentul nr. 1/2003.

17 În ceea ce privește în special primul motiv, recurenta a susținut, prin intermediul primelor două dintre cele cinci critici invocate în cadrul acestui motiv, că, în primul rând, imparțialitatea Comitetului consultativ instituit de Regulamentul nr. 1/2003 (denumit în continuare „Comitetul consultativ”) era pusă în discuție în măsura în care atitudinea reprezentanților autorităților de concurență ale statelor membre care compun comitetul respectiv ar fi putut fi influențată de faptul că autoritățile menționate avuseseră cunoștință de poziția adoptată în cauză, pe de o parte, de Comisie în Deciziile sale din 2002 și din 2009 și, pe de altă parte, de Tribunal în Hotărârea din 9 decembrie 2014, Ferriere Nord/Comisia (T-90/10, EU:T:2014:1035), și, în al doilea rând, independența Comisiei era afectată de împrejurarea că, susținută de această hotărâre, instituția respectivă nu ar mai fi fost în mod real în măsură să primească o opinie contrară emisă de reprezentanți ai autorităților de concurență ale statelor membre care fac parte din Comitetul consultativ.

18 Prin intermediul celei de a treia critici invocate în cadrul motivului menționat, recurenta a susținut că, pe de o parte, Comisia a încălcat diverse norme privind organizarea audierilor și, pe de altă parte, aceasta a săvârșit o eroare prin faptul că a omis să invite Federația, Leali SpA și filiala sa Acciaierie e Ferriere Leali Luigi SpA (denumite în continuare, împreună, „Leali”), Lucchini SpA, Riva, Industrie Riunite Odolesi SpA (denumită în continuare „IRO”) și Associazione Nazionale Sagomatori Ferro (Asociația Națională a Întreprinderilor de Modelare a Fierului, denumită în continuare „Ansfer”) la audierea din 23 aprilie 2018, în condițiile în care, întrucât aveau un rol important în dosar, aceste entități ar fi putut să comunice autorităților de concurență ale statelor membre elemente care să le permită acestora să își stabilească poziția în deplină cunoștință de cauză. Potrivit recurentei, întrucât nu a putut beneficia de un aviz emis în deplină cunoștință de cauză de aceste autorități, dreptul său la apărare a fost încălcat.

19 Prin intermediul celei de a patra critici invocate în cadrul primului motiv, recurenta a arătat că era imposibil ca viciul procedural cenzurat de Curte să fie remediat. Din cauza timpului scurs, schimbările intervenite în identitatea actorilor și în structura pieței erau de asemenea natură, în opinia acesteia, încât nicio audiere nu mai putea fi organizată în condiții identice sau, cel puțin, echivalente cu cele existente în anul 2002.

20 Prin intermediul celei de a cincea critici invocate în cadrul acestui motiv, recurenta a susținut printre altele că avizul emis de Comitetul consultativ, care cuprindea o declarație semnată de opt autorități de concurență ale statelor membre, potrivit căreia audierea din 23 aprilie 2018 a

remediat eroarea procedurală constatată de Curte în Hotărârea din 21 septembrie 2017, Ferriere Nord/Comisia (C-88/15 P, EU:C:2017:716), era viciat. Astfel, două dintre aceste opt autorități, inclusiv autoritatea de concurență raportoare, nu ar fi participat la audierea respectivă.

21 În susținerea cererii sale subsidiare având ca obiect anularea în parte a deciziei în litigiu și reducerea corelativă a cuantumului amenzii care îi fusese aplicată, recurenta a invocat trei motive suplimentare întemeiate, al șaptelea, pe încălcarea sarcinii probei și a principiului *in dubio pro reo*, al optulea, pe nelegalitatea majorării cuantumului amenzii în temeiul încălcărilor repetate și, al nouălea, pe încălcarea principiului egalității de tratament în ceea ce privește luarea în considerare a circumstanțelor atenuante și pe caracterul tardiv al motivelor care justifică acordarea unei reduceri limitate a amenzii.

22 Prin decizia din 11 februarie 2020, Tribunalul a admis intervenția Consiliului Uniunii Europene în susținerea concluziilor Comisiei.

23 Prin hotărârea atacată, Tribunalul a respins acțiunea în totalitate.

24 În ceea ce privește primul motiv invocat în primă instanță, Tribunalul a statuat, în primul rând, că argumentația recurentei nu era de natură să demonstreze că imparțialitatea atât a reprezentanților autorităților de concurență ale statelor membre în cadrul Comitetului consultativ, cât și a Comisiei nu era garantată în speță. În al doilea rând, prin faptul că nu a invitat la audierea din 23 aprilie 2018 anumite întreprinderi și asociații, Comisia nu ar fi încălcat nici normele referitoare la organizarea audierilor, nici dreptul la apărare al recurentei. În al treilea rând, schimbările contextului survenite odată cu trecerea timpului nu ar afecta posibilitatea Comisiei de a relua o procedură în urma anulării uneia dintre deciziile sale printr-o hotărâre a Curții sau a Tribunalului, cu condiția ca această instituție să fi verificat că continuarea procedurii apărea ca fiind încă o soluție adecvată situației, astfel cum ar fi procedat Comisia în speță. În al patrulea rând, argumentația prin care se urmărește să se demonstreze că avizul emis de comitetul consultativ era viciat nu ar fi întemeiată.

25 În ceea ce privește al treilea motiv invocat în primă instanță, Tribunalul a considerat că nici durata fazelor administrative ale procedurii desfășurate de Comisie, nici durata totală a procedurii menționate nu era excesivă și că, în orice caz, chiar presupunând că durata procedurii ar putea fi considerată contrară principiului termenului rezonabil, recurenta nu a dovedit nicio atingere adusă dreptului său la apărare care să decurgă din această durată.

26 În ceea ce privește al patrulea motiv invocat în primă instanță, Tribunalul a statuat că, în primul rând, Comisia explicase suficient motivele care o determinaseră să adopte o nouă decizie în pofida celor două anulări intervenite în trecut, în al doilea rând, amenda aplicată recurentei în decizia în litigiu continua să aibă un efect disuasiv, dat fiind că amenzile aplicate prin Deciziile din 2002 și din 2009 fuseseră rambursate după anularea acestor decizii, în al treilea rând, înainte de adoptarea deciziei în litigiu, recurenta nu fusese încă sancționată pentru încălcarea în cauză, având în vedere cele două anulări intervenite, în al patrulea rând, reluarea procedurii și adoptarea unei noi decizii erau susceptibile să faciliteze sarcina unor terți care doreau să introducă o acțiune în despăgubire, dat fiind în special faptul că puteau fi vizate alte state membre decât Republica Italiană și că aplicarea altor legislații naționale decât dreptul italian nu putea fi exclusă de Comisie și, în al cincilea rând, principiul proporționalității nu fusese încălcat.

27 În ceea ce privește al cincilea motiv invocat în primă instanță, Tribunalul a statuat că principiul *ne bis in idem* nu fusese încălcat, întrucât, la data hotărârii atacate, nu se pronunțase nicio decizie definitivă pe fondul cauzei în ceea ce privește participarea recurentei la încălcările care îi erau imputate.

28 Referitor la al șaselea motiv invocat în primă instanță, Tribunalul a statuat că excepția de nelegalitate care viza articolul 25 din Regulamentul nr. 1/2003 cuprinsă în acesta trebuia respinsă. Recurenta nu ar fi demonstrat că legiuitorul Uniunii depășise, în cadrul concilierii pe care a efectuat-o între obiectivele de care trebuia să se țină seama în această privință, marja care trebuie să îi fie recunoscută în acest cadru. Astfel, prin prevederea unui termen de prescripție de cinci ani pentru sancționarea încălcărilor dreptului concurenței al Uniunii și, atunci când acest termen este întrerupt, de zece ani, ar fi stabilită o limită strictă pentru acțiunea Comisiei în timp. În ceea ce privește faptul că, potrivit articolului 25 alineatul (6) din Regulamentul nr. 1/2003, termenul de prescripție este suspendat pe durata acțiunilor împotriva deciziei Comisiei, Tribunalul a subliniat că este vorba despre situații în care inacțiunea Comisiei nu este consecința unei lipse de diligență din partea acestei instituții.

29 În ceea ce privește al optulea motiv invocat în primă instanță, Tribunalul a considerat că, în primul rând, majorarea amenzii aplicate recurentei în temeiul încălcărilor repetate era suficient de previzibilă pentru aceasta din urmă și nu încălca, așadar, dreptul său la apărare, în al doilea rând, termenul care trebuie luat în considerare pentru a se decide dacă trebuia aplicată o astfel de majorare nu era excesiv de lung și, în al treilea rând, majorarea de 50 % aplicată în speță în temeiul încălcărilor repetate nu era excesivă.

30 În ceea ce privește al nouălea motiv invocat în primă instanță, Tribunalul a statuat că, în primul rând, diferența dintre cotele de reducere acordate recurentei și unei alte întreprinderi, în temeiul neparticipării acestor întreprinderi la o componentă specifică a înțelegerii vizate de decizia în litigiu, era justificată și, în al doilea rând, că informațiile aferente nu au fost furnizate tardiv de Comisie.

Concluziile părților în fața Curții

31 Prin recursul formulat, recurenta solicită Curții:

– cu titlu principal, anularea hotărârii atacate și, în consecință, anularea deciziei în litigiu;

– cu titlu subsidiar, anularea hotărârii atacate în măsura în care prin aceasta s-a respins cererea sa subsidiară având ca obiect anularea în parte a deciziei în litigiu, anularea în parte a acestei decizii și reducerea amenzii care i-a fost aplicată;

– obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată aferente celor două proceduri.

32 Comisia solicită Curții:

– respingerea recursului și

– obligarea recurentei la plata cheltuielilor de judecată.

33 Consiliul solicită Curții respingerea excepției de nelegalitate a articolului 25 din Regulamentul nr. 1/2003 și obligarea recurentei la plata cheltuielilor de judecată aferente recursului.

Cu privire la recurs

34 În susținerea recursului formulat, recurenta invocă opt motive.

Cu privire la primul motiv

35 Prin intermediul primului motiv, care cuprinde patru aspecte, recurenta susține că Tribunalul a încălcat dreptul la apărare, a omis să examineze elemente de probă, a efectuat o denaturare vădită a faptelor și a elementelor de probă, și-a încălcat obligația de a-și motiva hotărârile și a efectuat aprecieri arbitrare.

Cu privire la al treilea aspect

– *Argumentația părților*

36 Prin intermediul celui de al treilea aspect al primului motiv, care trebuie analizat în primul rând, recurenta susține în esență că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a considerat, la punctele 158-162 din hotărârea atacată, că, în pofida schimbărilor intervenite în identitatea actorilor și în structura pieței, Comisia a putut remedia viciul procedural cenzurat de Curte în Hotărârea din 21 septembrie 2017, Ferriere Nord/Comisia (C-88/15 P, EU:C:2017:716), prin organizarea audierii din 23 aprilie 2018. Aceasta contestă motivele expuse la punctele 159 și 160 din hotărârea atacată, prin care Tribunalul a considerat că, din cauza trecerii timpului, nu putea fi organizată nicio audiere în condiții echivalente cu cele existente în cursul anului 2002. Potrivit recurentei, nelegalitatea constatată prin Hotărârea din 21 septembrie 2017, Ferriere Nord/Comisia (C-88/15 P, EU:C:2017:716), nu este iremediabilă ca urmare a schimbărilor intervenite de-a lungul timpului, ci ca urmare a participării culpabile a acestei instituții la săvârșirea nelegalității menționate.

37 Comisia susține că această argumentație este nouă și, în consecință, inadmisibilă. În orice caz, argumentația respectivă ar fi lipsită de temei.

– *Aprecierea Curții*

38 În conformitate cu articolul 170 alineatul (1) a doua teză din Regulamentul de procedură al Curții, recursul nu poate modifica obiectul litigiului dedus judecății Tribunalului. Astfel, potrivit unei jurisprudențe constante, a permite unei părți să invoce pentru prima dată în fața Curții motive și argumente pe care nu le-a invocat în fața Tribunalului ar echivala cu a o autoriza să sesizeze Curtea, a cărei competență în materie de recurs este limitată, cu un litigiu mai extins decât cel cu care a fost învestit Tribunalul. În cadrul unui recurs, competența Curții este, prin urmare, limitată la examinarea aprecierii de către Tribunal a motivelor și a argumentelor care au fost dezbătute în fața acestuia (Hotărârea din 29 februarie 2024, Euranimi/Comisia, C-95/23 P, EU:C:2024:177, punctul 53 și jurisprudența citată).

39 La punctul 158 din hotărârea atacată, Tribunalul a arătat că critica recurentei potrivit căreia era imposibil ca viciul procedural cenzurat de Curte să fie remediat se întemeia pe constatarea că, din cauza timpului scurs, schimbările survenite în ceea ce privește identitatea actorilor și structura pieței erau de așa natură încât nicio audiere nu putea fi organizată în condiții identice sau cel puțin echivalente cu cele existente în cursul anului 2002.

40 Această descriere a criticii formulate în primă instanță nu a fost contestată de recurentă în recurs. Or, trebuie să se constate că din descrierea menționată nu reiese că, în fața Tribunalului, recurenta ar fi arătat că erorile săvârșite de Comisie ar fi făcut ca viciul de procedură constatat de Curte în Hotărârea din 21 septembrie 2017, Ferriere Nord/Comisia (C-88/15 P, EU:C:2017:716) să fie iremediabil.

41 Desigur, în memoriul în duplică, recurenta arată că, la punctele 62, 82, 97, 127, 133, 136, 167, 182 și 205 din cererea sa introductivă în primă instanță, a subliniat că efectul coroborat al erorilor Comisiei și al duratei anormal de lungi a procedurii făcea imposibilă remedierea viciului de procedură constatat de Curte. Nu reiese însă din niciunul dintre aceste puncte că recurenta a susținut în fața Tribunalului că nu schimbările survenite de-a lungul timpului au făcut ca viciul de procedură constatat de Curte în Hotărârea din 21 septembrie 2017, Ferriere Nord/Comisia (C-88/15 P, EU:C:2017:716) să fie iremediabil, ci participarea culpabilă a Comisiei la realizarea acestei nelegalități.

42 Rezultă că, întrucât argumentația din cadrul celui de al treilea aspect al primului motiv a fost invocată pentru prima dată în fața Curții, aceasta trebuie respinsă ca inadmisibilă.

Cu privire la primul aspect

– *Argumentația părților*

43 Prin intermediul primului aspect al primului motiv, recurenta susține în esență că, la punctele 64-78 din hotărârea atacată, Tribunalul a statuat în mod eronat că, în cadrul audierii din 23 aprilie 2018 și al adoptării avizului Comitetului consultativ, atât Comisia, cât și reprezentanții autorităților de concurență ale statelor membre îndeplineau cerința de imparțialitate.

44 În primul rând, în opinia recurentei, aceste autorități nu puteau adopta alte poziții decât cele care figurau deja în Decizia din 2009 și care fuseseră confirmate de Tribunal în Hotărârea din 9 decembrie 2014, Ferriere Nord/Comisia (T-90/10, EU:T:2014:1035), precum și în alte șapte hotărâri pronunțate în cursul anului 2014 cu privire la acțiunile formulate de alți destinatari ai Deciziei din 2009 împotriva acestei decizii (denumite în continuare, împreună, „Hotărârile din 2014”), dintre care unele rămăseseră definitive.

45 În al doilea rând, aprecierea Tribunalului potrivit căreia cerința de imparțialitate ar fi fost respectată în ceea ce privește Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato (AGCM) (Autoritatea de Supraveghere a Concurenței și a Pieței, Italia) ar fi eronată și ar rezulta dintr-o denaturare vădită sau chiar din omiterea pură și simplă a aprecierii faptelor și a elementelor de probă.

46 Tribunalul ar fi luat în considerare faptul că AGCM avea cunoștință de Decizia din 2009 și de Hotărârea din 9 decembrie 2014, Ferriere Nord/Comisia (T-90/10, EU:T:2014:1035). Totuși, Tribunalul ar fi omis să ia în considerare faptul că autoritatea menționată s-a întemeiat, astfel

cum ar dovedi mai multe documente prezentate Tribunalului, pe această decizie și pe această hotărâre atunci când a sancționat, în anul 2017, o înțelegere privind aceleași întreprinderi și același tip de comportamente precum cele vizate de decizia respectivă (denumită în continuare „decizia AGCM din 2017”). Recurenta subliniază că cele două persoane care reprezentau AGCM la audierea din 23 aprilie 2018 avuseseră un rol determinant în procedura de adoptare a deciziei AGCM din 2017.

47 Având în vedere aceste elemente, cele două premise pe care s-a bazat Tribunalul la punctul 75 din hotărârea atacată ar fi eronate. Pe de o parte, faptul că înțelegerea vizată de decizia AGCM din 2017 era diferită de cea vizată de decizia în litigiu ar fi lipsit de relevanță. Pe de altă parte, premisa potrivit căreia decizia AGCM din 2017 nu putea influența această autoritate, întrucât decizia menționată fusese anulată de o instanță italiană, ar fi de asemenea eronată. Astfel, anularea respectivă ar fi ulterioară audierii din 23 aprilie 2018, întrucât ar rezulta dintr-o hotărâre din 12 iunie 2018 a Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Tribunalul Administrativ Regional din Lazio, Italia). În aceste condiții, recurenta apreciază că AGCM avea interesul, în cadrul acestei audieri, să confirme obiecțiunile Comisiei. În plus, atunci când, la 27 iunie și la 1 iulie 2019, AGCM și-a dat avizul în cadrul comitetului consultativ, apelul pe care îl declarase împotriva acestei hotărâri era încă pendinte.

48 În al treilea rând, după Hotărârile din 2014, Comisia nu ar fi avut niciun motiv să se lase influențată de un eventual aviz contrar al Comitetului consultativ.

49 Pe de altă parte, recurenta arată că Tribunalul a omis să se pronunțe cu privire la argumentația sa întemeiată pe încălcarea prezumției de nevinovăție, care figurează la punctele 123-127 din cererea introductivă în primă instanță. Tribunalul a constatat, în Hotărârea din 9 decembrie 2014, Ferriere Nord/Comisia (T-90/10, EU:T:2014:1035), că recurenta participase la înțelegerea vizată de decizia în litigiu, ceea ce reprezentanții autorităților de concurență ale statelor membre nu ar fi putut ignora nici în cursul audierii din 23 aprilie 2018, nici în cadrul intervențiilor lor ulterioare în cadrul Comitetului consultativ.

50 Comisia susține că această argumentație este inadmisibilă, întrucât este, în parte, prea imprecisă și în parte nouă. Aceasta ar fi, în orice caz, nefondată.

– *Aprecierea Curții*

51 În ceea ce privește admisibilitatea celui de al doilea aspect al primului motiv, trebuie amintit, pe de o parte, că din articolul 256 alineatul (1) al doilea paragraf TFUE, din articolul 58 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, precum și din articolul 168 alineatul (1) litera (d) și din articolul 169 alineatul (2) din Regulamentul de procedură rezultă că un recurs trebuie să indice cu precizie aspectele criticate din hotărârea a cărei anulare se solicită, precum și argumentele juridice care susțin în mod concret această cerere, sub sancțiunea inadmisibilității recursului sau a motivului în cauză (Hotărârea din 11 ianuarie 2024, Foz/Conseil, C-524/22 P, EU:C:2024:23, punctul 26 și jurisprudența citată).

52 Astfel, elementele recursului care nu conțin nicio argumentație prin care să se urmărească în mod specific identificarea erorii de drept care ar vicia hotărârea atacată nu îndeplinesc această cerință și trebuie înlăturate ca inadmisibile (Hotărârea din 22 iunie 2023, YG/Comisia, C-818/21 P, EU:C:2023:511, punctul 105 și jurisprudența citată).

53 Pe de altă parte, este admisibil ca un recurent să formuleze un recurs invocând în fața Curții motive și argumente derivate din însăși hotărârea atacată prin care să conteste temeinicia acesteia în drept (Hotărârea din 6 iulie 2023, BEI și Comisia/ClientEarth, C-212/21 P și C-223/21 P, EU:C:2023:546, punctul 96, precum și jurisprudența citată).

54 În speță, deși recurenta vizează, în titlul primului motiv și în ceea ce privește audierea din 23 aprilie 2018 și avizul Comitetului consultativ, încălcarea articolului 266 TFUE și a articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”), ea nu explică motivele pentru care dispozițiile menționate ar putea susține o critică întemeiată pe lipsa de imparțialitate a membrilor Comitetului consultativ și a Comisiei, contrar jurisprudenței citate la punctul 51 din prezenta hotărâre. Rezultă că acest aspect trebuie respins ca inadmisibil în măsura în care se întemeiază pe încălcarea dispozițiilor respective.

55 În schimb, critica întemeiată pe încălcarea principiului prezumției de nevinovăție, consacrat la articolul 48 alineatul (1) din cartă și la articolul 6 alineatul (2) din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „CEDO”), este expusă în mod suficient de clar pentru a înțelege că recurenta susține că Tribunalul a omis să se pronunțe cu privire la o parte a acțiunii sale în primă instanță. Această critică este, așadar, admisibilă.

56 Pe de altă parte, recurenta susținea în fața Tribunalului că, ținând seama de decizia AGCM din 2017, reprezentanții AGCM care au participat la audierea din 23 aprilie 2018 și la lucrările Comitetului consultativ referitoare la adoptarea deciziei în litigiu nu puteau fi considerați ca fiind obiectivi și imparțiali. Or, din cuprinsul punctului 75 din hotărârea atacată reiese că Tribunalul a înlăturat această afirmație pentru motivul că decizia AGCM din 2017 a fost anulată ulterior, printr-o hotărâre din 12 iunie 2018 a Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Tribunalul Administrativ Regional din Lazio). În consecință, conform jurisprudenței menționate la punctul 53 din prezenta hotărâre, este admisibil ca recurenta, în cadrul recursului formulat, să conteste această apreciere, susținând că data hotărârii menționate era relevantă.

57 Cu privire la fond, trebuie arătat că Tribunalul a amintit mai întâi, la punctele 64-66 din hotărârea atacată, că, întrucât Hotărârea din 9 decembrie 2014, Ferriere Nord/Comisia (T-90/10, EU:T:2014:1035), a fost anulată de Curte, aceasta a dispărut din ordinea juridică a Uniunii. În continuare, a statuat, la punctele 71 și 72 din hotărârea atacată, că „posibila cunoaștere a unei soluții adoptate anterior și, dacă este cazul, confirmată într-o hotărâre a Tribunalului anulată ulterior de Curte în recurs este inerentă obligației de a acționa în conformitate cu această anulare”. Potrivit Tribunalului, a considera că această cunoaștere poate „împiedica, prin ea însăși, reluarea procedurii” ar fi incompatibil cu articolul 266 TFUE, care, în cazul anulării în temeiul articolului 263 TFUE, impune instituțiilor, organelor, oficiilor sau agențiilor Uniunii să ia măsurile impuse de executarea hotărârilor pronunțate în privința lor, fără însă a le scuti de misiunea care constă în asigurarea, în domeniile care țin de competența lor, a aplicării dreptului Uniunii. În sfârșit, Tribunalul a considerat, la punctul 73 din această hotărâre, că, în astfel de împrejurări, o reluare a procedurii nu ar fi interzisă decât dacă, prin indicii concrete, recurenta ar putea stabili că imparțialitatea reprezentanților autorităților de concurență ale statelor membre și a Comisiei „a fost realmente afectată în mod negativ”.

58 Această apreciere nu este afectată de nicio eroare de drept.

59 Trebuie amintit în această privință că dreptul la bună administrare, consacrat la articolul 41 din cartă, prevede că orice persoană are dreptul printre altele de a beneficia, în ce privește problemele sale, de un tratament imparțial din partea instituțiilor Uniunii. Această cerință de imparțialitate privește, pe de o parte, imparțialitatea subiectivă, în sensul că niciunul dintre membrii instituției în cauză care este însărcinată cu soluționarea cauzei nu trebuie să fie părtinitor sau să aibă prejudecăți personale, și, pe de altă parte, imparțialitatea obiectivă, în sensul că instituția trebuie să ofere garanții suficiente pentru a exclude în această privință orice îndoială legitimă (Hotărârea din 1 februarie 2024, Scania și alții/Comisia, C-251/22 P, EU:C:2024:103, punctul 70, precum și jurisprudența citată).

60 În speță, cu excepția cazului AGCM, argumentația recurentei nu vizează decât imparțialitatea obiectivă a reprezentanților autorităților de concurență ale statelor membre și ai Comisiei.

61 Or, chiar dacă se presupune că cerința de imparțialitate, astfel cum rezultă din articolul 41 din cartă, se aplică și în ceea ce privește reprezentanții autorităților de concurență ale statelor membre, atunci când iau parte la o audiere și atunci când contribuie la avizul care trebuie emis de Comitetul consultativ cu privire la un proiect de decizie a Comisiei în materie de concurență, simpla cunoaștere de către acești reprezentanți a unei decizii anterioare a Comisiei, confirmată printr-o hotărâre a Tribunalului și anulată ulterior de Curte, nu poate fi suficientă, în sine și în lipsa oricărui alt element obiectiv, pentru a da naștere unei îndoieli legitime din partea terților cu privire la existența unor eventuale prejudecăți din partea reprezentanților menționați. Astfel, atunci când participă la o audiere și contribuie la elaborarea avizului acestui comitet cu privire la un proiect de decizie a Comisiei în materie de concurență, membrii Comitetului consultativ nu sunt obligați să ia în considerare o asemenea decizie anterioară. Simpla cunoaștere a unei asemenea decizii nu poate, așadar, în sine, să dea naștere unei îndoieli legitime cu privire la existența unei eventuale prejudecăți din partea membrilor comitetului menționat.

62 Situația este aceeași, cu atât mai mult, în ceea ce privește Comisia. Astfel, argumentația recurentei, dacă ar trebui admisă, ar avea drept consecință să se interzică acestei instituții să reia procedura după anularea unei decizii de către Tribunal sau de către Curte, chiar și într-o situație precum cea în discuție în speță, chiar și în lipsa unor indicii concrete de natură să dea naștere unei îndoieli legitime cu privire la imparțialitatea sa. O asemenea interdicție ar fi, după cum a arătat Tribunalul în mod întemeiat, incompatibilă cu articolul 266 TFUE, care, în cazul anulării unui act, impune instituțiilor, organelor, oficiilor sau agențiilor Uniunii emitente ale acestui act să ia măsurile impuse de executarea hotărârilor pronunțate în privința lor, fără a exclude posibilitatea de a adopta un nou act, lipsit de viciile constatate de instanța Uniunii. În plus, o asemenea soluție ar împiedica îndeplinirea de către Comisie a misiunii care constă în asigurarea, în domeniile care sunt de competența sa, a aplicării dreptului Uniunii în domeniul concurenței.

63 În ceea ce privește pretinsa lipsă de imparțialitate a AGCM, recurenta arată că această autoritate s-a întemeiat pe decizia din 2009 și pe Hotărârile din 2014 atunci când a adoptat decizia AGCM din anul 2017.

64 Or, din probele invocate de recurentă în această privință reiese că Decizia din 2009 și Hotărârile din 2014, deși menționate în decizia AGCM din 2017, nu constituie unul dintre temeiurile acestei decizii. În plus, afirmațiile recurentei referitoare la lipsa de obiectivitate sau de imparțialitate a AGCM nu erau expuse în mod clar în cererea sa introductivă în primă instanță. În aceste condiții, Tribunalul nici nu a denaturat faptele și elementele de probă, nici nu a omis să se pronunțe cu privire la argumentația recurentei.

65 În ceea ce privește critica potrivit căreia Tribunalul ar fi omis să se pronunțe cu privire la argumentația întemeiată pe încălcarea principiului prezumției de nevinovăție, trebuie arătat că recurenta susținea, în primă instanță, că, întrucât, în Hotărârea din 9 decembrie 2014, Ferriere Nord/Comisia (T-90/10, EU:T:2014:1035), Tribunalul a constatat deja participarea sa la înțelegere, reprezentanții autorităților de concurență ale statelor membre nu erau, în cursul audierii din 23 aprilie 2018 și al lucrărilor ulterioare ale Comitetului consultativ, în măsură să prezume nevinovăția sa. Această critică se confunda, așadar, cu argumentația prin care recurenta susținea cu titlu mai general că aceste autorități erau lipsite de imparțialitate. Or, întrucât Tribunalul a respins argumentația respectivă în totalitate, nu era obligat să se pronunțe în mod specific cu privire la critica menționată. Trebuie arătat, în această privință, că recurenta nu a invocat niciun argument prin care să vizeze completarea în mod specific a criticii sale referitoare la respectarea prezumției de nevinovăție.

66 Rezultă că primul aspect al primului motiv trebuie respins ca fiind în parte inadmisibil și în parte nefondat.

Cu privire la al doilea aspect

– *Argumentația părților*

67 Prin intermediul celui de al doilea aspect al primului motiv, recurenta susține că Tribunalul a săvârșit erori de drept prin respingerea la punctele 79-157 din hotărârea atacată a argumentației sale întemeiate pe caracterul incomplet al audierii din 23 aprilie 2018, întrucât Comisia nu a invitat Riva, Leali, IRO, Lucchini, Federația și Ansfer. În special, Tribunalul ar fi răspuns în mod eronat la întrebarea dacă, în ceea ce privește această audiere, Comisia, în vreun alt mod decât prin încălcarea unei norme pe care trebuia să o respecte, împiedicase exercitarea dreptului la apărare al recurentei.

68 În primul rând, referitor la Riva, recurenta arată că această întreprindere destinatară a deciziei în litigiu a fost constrânsă să renunțe la participarea la audierea din 23 aprilie 2018. Astfel, ca urmare a timpului scurs de la faptele în cauză, niciunul dintre angajații Riva nu ar fi fost în măsură să opună elemente utile obiecțiunilor Comisiei. Recurenta subliniază că nu absența Riva de la audierea din 23 aprilie 2018 se află la originea atingerii aduse dreptului său la apărare, ci durata anormal de lungă a procedurii. Pe cale de consecință, această durată excesiv de lungă ar fi împiedicat Comitetul consultativ să audieze Riva și să dobândească o imagine completă asupra contextului și a mijloacelor de apărare referitoare la înțelegerea pe care Comisia intenționa să o sancționeze.

69 În al doilea rând, în ceea ce privește situația întreprinderilor și a asociațiilor care, potrivit recurentei, ar fi trebuit să fie invitate la audierea din 23 aprilie 2018 în calitatea lor de terți interesați, în conformitate cu articolul 27 alineatul (3) a doua teză din Regulamentul nr. 1/2003 și cu articolul 13 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 773/2004, recurenta susține, pe de o parte, că Tribunalul a respins, la punctul 102 din hotărârea atacată, argumentația sa referitoare la atingerea adusă dreptului la apărare care rezultă din absența Leali, a IRO și a Federației, întemeindu-se pe considerații lipsite de relevanță.

70 Pe de altă parte, recurenta susține că Tribunalul a reținut în mod eronat că Comisia a apreciat în mod valabil că Lucchini și Ansfer nu aveau calitatea de terț interesat.

71 Aprecierea Tribunalului cu privire la Lucchini ar fi arbitrară, rigidă și formalistă. Astfel, ea nu ar permite să se înțeleagă motivul pentru care cererea formulată de Lucchini prin care urmărea să fie autorizată, în calitate de parte la procedură, să participe la audierea din 23 aprilie 2018 nu putea fi interpretată în sensul că această întreprindere dorea să fie invitată în calitate de terț interesat.

72 În ceea ce privește calitatea de terț interesat a Ansfer, recurenta susține că Tribunalul s-a pronunțat în mod contradictoriu, a denaturat și a apreciat faptele în mod arbitrar. Ea invocă în această privință trei critici.

73 *Primo*, motivele enunțate la punctele 126-128 din hotărârea atacată ar fi contradictorii. Astfel, după ce a constatat că ar fi legitim ca o entitate a cărei calitate de terț interesat a fost recunoscută într-un stadiu anterior al procedurii să își păstreze această calitate pe tot parcursul procedurii, Tribunalul a examinat dacă, în speță, Ansfer își putuse menține statutul respectiv.

74 *Secundo*, prin faptul că a considerat, la punctul 129 din hotărârea atacată, că „interesul Ansfer de a participa la procedură nu a fost menținut pe tot parcursul acesteia”, Tribunalul ar fi denaturat considerentul (110) al deciziei în litigiu, prin care Comisia a conferit Ansfer calitatea de terț interesat. În plus, Tribunalul ar fi limitat, la punctul 124 din această hotărâre, întinderea criticii formulate în primă instanță cu privire la situația procedurală a Ansfer în cursul anului 2002.

75 Tribunalul ar fi încălcat de asemenea articolul 13 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 773/2004, în temeiul căruia Comisia este obligată să informeze terții interesați cu privire la natura și la obiectul procedurii și îi invită, dacă aceștia solicită acest lucru în observațiile scrise, să își elaboreze argumentele în cadrul unei audieri a părților cărora le-a fost adresată comunicarea privind obiecțiunile. Or, ar fi cert că Comisia nu a informat Ansfer cu privire la reluarea procedurii administrative în decembrie 2017 și nici nu a invitat-o să participe la audierea din 23 aprilie 2018.

76 Pe de altă parte, Tribunalul ar fi încălcat articolul 5 alineatele (1) și (2) și articolul 6 alineatul (2) din Decizia 2011/695/UE a președintelui Comisiei Europene din 13 octombrie 2011 privind funcția și mandatul consilierului-auditor în anumite proceduri în domeniul concurenței (JO 2011, L 275, p. 29).

77 *Tertio*, chiar dacă se presupune că Tribunalul a considerat în mod întemeiat că era necesar să se aprecieze dacă Ansfer și-a putut păstra statutul de terț interesat, raționamentul care figurează la punctele 132-135 din hotărârea atacată, în temeiul căruia Tribunalul a concluzionat că nu aceasta era situația și care se baza în special pe anumite fapte specifice, nu ar fi nici logic, nici decisiv.

78 Astfel, mai întâi, potrivit recurentei, Ansfer nu a participat la audierea din 30 septembrie 2002, întrucât aceasta nu privea fondul cauzei, ci numai problema consecințelor juridice ale expirării Tratatului CECO. Faptul că această asociație nu a luat cuvântul în cursul audierii din 13 iunie 2002 ar fi lipsit de relevanță în lipsa unei obligații în acest sens în sarcina participanților. În continuare, faptul că observațiile scrise ale Ansfer au fost depuse la dosar și reluate ulterior în proiectul de decizie în litigiu nu ar fi nicidecum decisiv, dat fiind că, în caz contrar, nu ar fi nici măcar necesar ca părțile să fie invitate la o nouă audiere. În sfârșit, aprecierea de la punctul 133 din hotărârea atacată, potrivit căreia ar fi în interesul unei bune administrări „să se evite multiplicarea intervenienților”, nu ar fi comprehensibilă, având în vedere că entitățile prezente la audierea din 23 aprilie 2018 ar fi fost puțin numeroase.

79 În orice caz, considerațiile care precedă ar evidenția în mod clar caracterul arbitrar al aprecierii Comisiei, astfel cum a fost validată de Tribunal.

80 În al treilea rând, în ceea ce privește situația celorlalți terți, menționați la articolul 27 alineatul (3) prima teză din Regulamentul nr. 1/2003 și la articolul 13 alineatul (3) din Regulamentul nr. 773/2004, și anume alte persoane decât destinatarii comunicării privind obiecțiunile și terții interesați, precum Leali, IRO și Federația, recurenta susține că Tribunalul a încălcat aceste dispoziții.

81 Situația ar fi aceeași în ceea ce privește Lucchini. Astfel, întrucât anumiți destinatari ai Deciziilor din 2002 și din 2009 au dispărut între timp după ce au intrat în faliment, alții au rămas în afara procedurii de adoptare a deciziei în litigiu, întrucât nu au atacat Decizia din 2002 sau Hotărârile din 2014. În aceste condiții, Comisia ar fi fost obligată să admită cererea Lucchini de a participa la audierea din 23 aprilie 2018. Refuzul Comisiei ar fi încălcat dreptul la apărare al întreprinderilor vizate de investigație, care au fost private de posibilitatea de a utiliza în favoarea lor mărturia întreprinderii Lucchini. În plus, absența acestei întreprinderi ar fi adus atingere prerogativelor membrilor Comitetului consultativ care reprezintă autoritățile de concurență ale statelor membre. Comisia și-ar fi exercitat astfel puterea de apreciere în privința Lucchini în mod arbitrar, ceea ce Tribunalul ar fi omis să constate.

82 Pentru motive similare, recurenta susține că Comisia era obligată să invite Ansfer să participe la audierea din 23 aprilie 2018 în calitate de alt terț, întrucât Comisia și-a exercitat puterea de apreciere în mod arbitrar și în privința acestei asociații.

83 Comisia susține că argumentația recurentei este inadmisibilă sub mai multe aspecte. *Primo*, argumentația menționată ar urmări în esență să obțină din partea Curții o nouă apreciere a faptelor și a elementelor de probă prezentate în primă instanță. *Secundo*, aceasta nu s-ar întemeia pe nicio critică specifică, ci s-ar limita la exprimarea unor îndoieli. *Tertio*, ea ar fi prea generală și nu ar viza în mod specific nicio eroare de drept. *Quarto*, criticile întemeiate pe o pretinsă exercitare arbitrară de către Comisie a puterii sale de apreciere ar fi noi. În orice caz, argumentația recurentei ar fi nefondată.

– *Aprecierea Curții*

84 Cu titlu preliminar, trebuie să se observe că recurenta subliniază că, independent de problema dacă întreprinderile și asociațiile în cauză aveau dreptul de a participa la o audiere înainte ca decizia în litigiu să poată fi adoptată, organizarea audierii la 23 aprilie 2018 în prezența autorităților de concurență ale statelor membre nu le-a permis acestora să aibă o imagine completă a contextului și a mijloacelor de apărare ale înțelegerii pe care Comisia intenționa să o sancționeze, ceea ce ar fi adus atingere dreptului la apărare al recurentei. Din argumentația sa reiese totuși că recurenta susține de asemenea că, prin faptul că nu a invitat anumite întreprinderi sau asociații să participe la această audiere, Comisia a încălcat normele procedurale referitoare la audieri.

85 În ceea ce privește, în primul rând, situația Riva, recurenta nu contestă constatarea Tribunalului, care figurează la punctul 93 din hotărârea atacată, potrivit căreia această întreprindere nu a solicitat să participe la audierea din 23 aprilie 2018. Recurenta nu furnizează, contrar cerințelor care decurg din jurisprudența citată la punctul 52 din prezenta hotărâre, nicio argumentație care

să urmărească în mod specific identificarea erorii de drept care ar vicia hotărârea atacată. Prin urmare, al doilea aspect al primului motiv trebuie respins ca inadmisibil în măsura în care vizează situația Riva.

86 În ceea ce privește, în al doilea rând, situația întreprinderilor și a asociațiilor care pot fi considerate terți interesați, este necesar să se arate, *primo*, că, deși recurenta contestă relevanța motivului expus la punctul 102 din hotărârea atacată, potrivit căruia Comisia, prin faptul că nu a invitat Leali, IRO și Federația să participe la audierea din 23 aprilie 2018 în calitate de terți interesați, nu a încălcat dreptul la apărare al recurentei, aceasta din urmă nu invocă nicio eroare de drept în această privință.

87 *Secundo*, în ceea ce privește Lucchini, Tribunalul a arătat la punctul 103 din hotărârea atacată că, după reluarea procedurii la 15 decembrie 2017, întreprinderea menționată a solicitat Comisiei autorizația de a participa la audierea din 23 aprilie 2018 nu în calitate de terț interesat, ci în calitate de parte la această procedură, în același mod ca, în special, recurenta. Tribunalul a constatat că, pe de o parte, Comisia nu a săvârșit nicio eroare prin respingerea cererii formulate de Lucchini și că, pe de altă parte, aceasta din urmă nu a susținut ulterior că putea fi invitată la audiere în calitate de terț interesat. La punctul 104 din hotărârea menționată, Tribunalul a dedus din aceste constatări că, prin faptul că s-a abținut să invite Lucchini să participe la audierea din 23 aprilie 2018, Comisia nu a încălcat o normă procedurală care putea avea un impact asupra exercitării de către recurentă a dreptului său la apărare.

88 În această privință, recurenta nu precizează argumentele juridice în temeiul cărora critică aceste puncte din hotărârea atacată, ci se limitează să solicite Curții să reexamineze argumentele pe care le prezentase deja Tribunalului și să efectueze o nouă apreciere a faptelor fără a invoca o denaturare.

89 Or, în conformitate cu articolul 256 alineatul (1) TFUE și cu articolul 58 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, recursul se limitează la chestiuni de drept. Tribunalul este singurul competent să constate și să aprecieze faptele pertinente, precum și să aprecieze elementele de probă. Aprecierea acestor fapte și elemente de probă nu constituie, așadar, cu excepția cazului denaturării lor, o chestiune de drept supusă ca atare controlului Curții în cadrul unui recurs (Hotărârea din 29 februarie 2024, Euranimi/Comisia, C-95/23 P, EU:C:2024:177, punctul 84 și jurisprudența citată).

90 În plus, argumentația recurentei potrivit căreia cererea Lucchini de a participa la audierea din 23 aprilie 2018 în calitate de parte la procedură ar fi trebuit interpretată în sensul că urmărea de asemenea, cu titlu subsidiar, să participe la această audiere în calitate de terț interesat a fost invocată pentru prima dată în cadrul prezentului recurs.

91 Argumentația recurentei întemeiată pe faptul că Lucchini ar fi trebuit să fie invitată la audierea din 23 aprilie 2018 în calitate de terț interesat trebuie, așadar, să fie respinsă ca inadmisibilă, având în vedere jurisprudența citată la punctele 38 și 89 din prezenta hotărâre.

92 *Tertio*, în ceea ce privește Ansfer, trebuie amintit că, la punctul 130 din hotărârea atacată, Tribunalul a enumerat anumite fapte necontestate de recurentă, și anume în special împrejurarea că în anul 2002, Ansfer, după ce a luat cunoștință despre deschiderea procedurii desfășurate de Comisie, a solicitat să fie autorizată să participe la audierea din 13 iunie 2002 în calitate de terț interesat; că această cerere a fost acceptată de Comisie, că Ansfer s-a prezentat la audierea menționată, unde, fără ca reprezentantul său să ia cuvântul, a depus observații scrise și că, pe

această bază, Ansfer a fost invitată să participe la audierea din 30 septembrie 2002, referitoare la consecințele expirării Tratatului CECO, dar nu a răspuns la această invitație și nici nu s-a prezentat la audierea menționată.

93 Întemeindu-se pe aceste fapte, Tribunalul a statuat, la punctul 135 din hotărârea atacată, că Comisia a putut considera că Ansfer a renunțat să participe la procedură sau că, cel puțin, nu dorea să își dezvolte mai mult argumentele în cursul audierii din 23 aprilie 2018.

94 Niciuna dintre cele trei critici invocate de recurentă împotriva acestei aprecieri, astfel cum sunt menționate la punctele 73-79 din prezenta hotărâre, nu poate fi admisă.

95 Contrar celor susținute de recurentă prin intermediul primei sale critici, raționamentul Tribunalului prezentat la punctele 126-128 din hotărârea atacată nu evidențiază nicio contradicție. Astfel, după ce a confirmat, la punctele 126 și 127 din această hotărâre, principiul potrivit căruia o entitate căreia i s-a recunoscut statutul de terț interesat păstrează acest statut pe tot parcursul procedurii, chiar dacă aceasta a fost întreruptă de proceduri jurisdicționale în care s-au pronunțat hotărâri de anulare, Tribunalul a subliniat, la punctul 128 din hotărârea menționată, că era necesar să se stabilească dacă, având în vedere situația de fapt din speță, situația era diferită în cazul Ansfer.

96 În ceea ce privește a doua critică a recurentei, desigur, constatarea efectuată la punctul 129 din hotărârea atacată și rezumată la punctul 74 din prezenta hotărâre, potrivit căreia recurenta ar fi recunoscut că Ansfer nu își menținuse interesul de a participa la procedură pe toată durata acestei proceduri, nu reflectă în mod exact argumentația recurentei în primă instanță. Astfel, aceasta din urmă susținea că Ansfer a menținut statutul respectiv și ar fi trebuit, prin urmare, să fie invitată să participe la audierea din 23 aprilie 2018.

97 Din contextul în care se înscrie această constatare reiese însă că Tribunalul nu a denaturat substanța argumentației recurentei. Astfel, la punctele 123 și 125 din hotărârea atacată, Tribunalul a amintit că recurenta susținuse că Ansfer obținuse statutul de terț interesat și nu l-a pierdut în cursul procedurii.

98 La punctul 129 din hotărârea atacată, sintagma „fără ca acest lucru să fie contestat de recurentă” poate fi înțeleasă ca raportându-se la faptele enumerate la punctul 130 din această hotărâre și rezumate la punctul 92 din prezenta hotărâre. Or, aceste fapte nu erau contestate efectiv de recurentă. Eroarea invocată de recurentă provine, așadar, dintr-o interpretare eronată a hotărârii atacate și nu este de natură să determine anularea dispozitivului hotărârii atacate.

99 În plus, recurenta susține că, la punctul 129 din hotărârea atacată, Tribunalul a denaturat considerentul (110) al deciziei în litigiu. Totuși, acest argument provine dintr-o interpretare eronată a considerentului menționat. Astfel, considerentul respectiv se limitează să constate că, la un anumit moment, consilierul-auditor a considerat că Ansfer era un terț interesat, dar nu se pronunță cu privire la aspectul dacă această asociație, după reluarea procedurii, își păstra statutul respectiv în special în vederea audierii din 23 aprilie 2018.

100 Pe de altă parte, recurenta susține că Tribunalul, la punctul 124 din hotărârea atacată, a denaturat argumentația sa în primă instanță prin reducerea întinderii acesteia doar la situația procedurală care exista în cursul anului 2002. La punctul 125 din hotărârea menționată, Tribunalul a precizat

însă că recurenta susținuse că statutul de terț interesat recunoscut Ansfer ar fi trebuit să determine Comisia să invite această asociație la audierea din 23 aprilie 2018. Argumentul recurentei se întemeiază, așadar, pe o interpretare eronată a hotărârii atacate.

101 În acest context, argumentația recurentei nu poate fi înțeleasă în sensul că urmărește de asemenea să conteste motivele prin care Tribunalul a considerat că Comisia a putut să nu informeze Ansfer cu privire la reluarea procedurii administrative în luna decembrie 2017. Astfel, aceste motive, care figurează la punctele 108-122 din hotărârea atacată, nu sunt criticate în recurs, recurenta limitându-se să susțină că motivele menționate sunt lipsite de relevanță.

102 Trebuie arătat de asemenea că recurenta s-a limitat să afirme că Tribunalul a încălcat dispozițiile articolului 5 alineatele (1) și (2) și ale articolului 6 alineatul (2) din Decizia 2011/695 privind consilierul-auditor, fără a indica însă cu precizie punctele din hotărârea atacată pe care înțelegea să le critice în acest mod, precum și argumentele juridice care susțin în mod specific această critică, cu încălcarea dispozițiilor vizate la punctul 51 din prezenta hotărâre.

103 Contrar celor susținute de recurentă, aprecierea efectuată de Tribunal la punctul 133 din hotărârea atacată, potrivit căreia era în interesul unei bune administrări să se evite o multiplicare a intervenienților, nu este lipsită de sens. Astfel, din cuprinsul punctului 134 din această hotărâre reiese că, având în vedere această apreciere, Tribunalul a arătat că Ansfer fusese invitată să participe la audieri în cursul anului 2002 în calitate de terț interesat. În schimb, din hotărârea atacată nu reiese că Tribunalul s-a întemeiat pe această apreciere pentru a statua că Comisia nu a săvârșit nicio eroare atunci când a considerat că Ansfer a pierdut ulterior statutul respectiv.

104 În ceea ce privește a treia critică, Tribunalul nu a săvârșit nicio eroare de drept atunci când a considerat că o entitate care a fost recunoscută ca terț interesat poate pierde ulterior acest statut, în special în funcție de comportamentul său.

105 Sub pretextul invocării unei erori de drept, recurenta solicită în realitate Curții să efectueze o nouă apreciere a faptelor menționate la punctul 92 din prezenta hotărâre, fără a invoca denaturarea lor. În conformitate cu dispozițiile amintite la punctul 89 din prezenta hotărâre, această a treia critică trebuie, așadar, respinsă ca inadmisibilă.

106 Pe de altă parte, criticând caracterul arbitrar al aprecierii de către Comisie a situației Ansfer, recurenta invocă în cadrul prezentului recurs un argument juridic nou, care trebuie, prin urmare, să fie respins ca inadmisibil, în temeiul normelor privind procedura de recurs care au fost amintite la punctul 38 din prezenta hotărâre.

107 În ceea ce privește, în al treilea rând, situația altor terți, recurenta susține că Tribunalul, validând decizia Comisiei de a nu invita, în această calitate, Leali, IRO, Lucchini, Federația și Ansfer la audierea din 23 aprilie 2018, a săvârșit o eroare de aplicare a articolului 27 alineatul (3) prima teză din Regulamentul nr. 1/2003 și a articolului 13 alineatul (3) din Regulamentul nr. 773/2004.

108 Aceste dispoziții prevăd, astfel cum reiese din modul lor de redactare, posibilitatea, iar nu obligația Comisiei, pe de o parte, de a audia alte persoane fizice sau juridice decât persoanele vizate de procedură și terții interesați și, pe de altă parte, de a le invita să își exprime punctul de vedere în scris și să asiste la audierea părților cărora le-a fost adresată comunicarea privind obiecțiunile. Rezultă, după cum a arătat Tribunalul la punctul 149 din hotărârea atacată, că Comisia dispune

de o marjă de apreciere pentru a stabili dacă participarea acestor terți poate fi utilă. Prin urmare, încălcarea acestor dispoziții nu poate fi constatată decât dacă s-ar stabili că Comisia depășise în mod vădit limitele puterii sale de apreciere.

109 Or, recurenta nu susține că aceasta era situația în ceea ce privește Leali, IRO și Federația.

110 Desigur, recurenta susține că Comisia și-ar fi exercitat puterea de apreciere în mod arbitrar în privința Lucchini și a Ansfer. Totuși, întrucât această argumentație a fost invocată pentru prima dată în cadrul prezentului recurs, ea trebuie considerată inadmisibilă, având în vedere jurisprudența citată la punctul 38 din prezenta hotărâre.

111 Recurenta susține de asemenea că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept prin faptul că a omis să examineze dacă, în orice alt mod decât prin încălcarea unei norme obligatorii pentru ea, Comisia a împiedicat exercitarea dreptului său la apărare. Trebuie arătat că, la punctul 156 din hotărârea atacată, Tribunalul a statuat că recurenta nu a „dovedit că exercitarea dreptului său la apărare a fost împiedicată independent de încălcarea unei norme, din cauza absenței anumitor întreprinderi sau a anumitor terți în cursul audierii [din 23 aprilie 2018]”.

112 Un astfel de obstacol în exercitarea dreptului său la apărare nu a fost dovedit de recurentă nici în recursul formulat.

113 Desigur, prezența Leali, a IRO, a Lucchini, a Federației și a Ansfer la această audiere ar fi putut fi utilă în sensul că ar fi putut furniza Comitetului consultativ o imagine mai completă asupra contextului și a mijloacelor de apărare referitoare la înțelegere. Totuși, această considerație ipotetică nu este suficientă pentru a demonstra existența unei încălcări a dreptului la apărare al recurentei.

114 Rezultă că al doilea aspect al primului motiv trebuie respins ca fiind în parte inadmisibil și în parte nefondat.

Cu privire la al patrulea aspect

– *Argumentația părților*

115 Prin intermediul celui de al patrulea aspect al primului motiv, recurenta susține că, prin faptul că a statuat, la punctele 163-195 din hotărârea atacată, pe de o parte, că cei doi membri ai Comitetului consultativ care nu participaseră la audierea din 23 aprilie 2018 dispuneau de elementele necesare pentru a se pronunța în deplină cunoștință de cauză, chiar fără înregistrarea audierii, și, pe de altă parte, că absența, în cursul audierii, a autorității de concurență raportoare nu vicia avizul acestui comitet, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept.

116 La punctul 185 din hotărârea atacată, Tribunalul a amintit că, potrivit jurisprudenței, atunci când elemente de apreciere importante și inedite nu au fost comunicate Comitetului consultativ, trebuie să se considere că acestuia din urmă nu i s-a oferit posibilitatea să își emită avizul în deplină cunoștință de cauză. În opinia recurentei, această situație se regăsea în speță. Recurenta susține că observațiile sale orale din cadrul audierii din 23 aprilie 2018 au fost doar parțial preluate în documentele transmise Comitetului consultativ. Astfel, în cursul acestei audieri, Comisia ar fi abordat în special problema situației contemporane a sectorului siderurgic.

117 Omițând să compare conținutul anexelor A.7 și E.1 prezentate în cadrul procedurii în primă instanță, Tribunalul ar fi omis, prin urmare, să examineze elemente de probă sau, cel puțin, ar fi denaturat anumite înscrisuri din dosar. În aceste condiții, recurenta consideră că, întrucât nu dispunea de înregistrarea audierii, Comitetul consultativ nu a avut acces la elemente de apreciere importante și inedite.

118 În ceea ce privește critica întemeiată pe lipsa, în cursul audierii, a autorității de concurență raportoare, recurenta ia act de hotărârea pe care s-a întemeiat Tribunalul la punctul 194 din hotărârea atacată pentru a statua că prezența acestei autorități la audiere nu era necesară, invitând totodată Curtea să „clarifice” acest aspect. Ea arată, în această privință, că, în cauza în care s-a pronunțat această hotărâre, autoritățile de concurență ale statelor membre primiseră o copie a procesului-verbal al audierii, situație care nu s-ar fi regăsit în prezenta cauză. În plus, având în vedere importanța autorității de concurență raportoare în cadrul Comitetului consultativ, ar fi ilogic să se considere că această autoritate poate atesta legalitatea unei audieri la care nu a participat.

119 Comisia susține că argumentația recurentei este inadmisibilă și, în orice caz, nefondată.

– *Aprecierea Curții*

120 În primul rând, recurenta susține în esență că a prezentat oral în cursul audierii din 23 aprilie 2018 elemente importante și inedite. În lipsa a doi membri ai Comitetului consultativ în cadrul acestei audieri și întrucât nu a dispus de o înregistrare, comitetul menționat nu și-ar fi dat avizul în deplină cunoștință de cauză.

121 Trebuie arătat că, la punctul 186 din hotărârea atacată, Tribunalul a constatat că, în speță, recurenta nu a susținut că necomunicarea înregistrării acestei audieri ar fi fost de natură să inducă în eroare Comitetul consultativ cu privire la aspecte esențiale și că aceasta nu furnizase nicio indicație referitoare la existența unei eventuale divergențe între răspunsurile sale scrise la comunicările privind obiecțiunile, astfel cum au fost transmise comitetului, și observațiile sale orale în cursul audierii menționate.

122 În recurs, recurenta nu a contestat acest punct din hotărârea atacată. Rezultă că argumentația întemeiată pe o pretinsă divergență între prezentarea sa orală din cadrul audierii din 23 aprilie 2018 și conținutul documentelor aflate în posesia Comitetului consultativ a fost invocată pentru prima dată în fața Curții și este, așadar, inadmisibilă, în conformitate cu jurisprudența citată la punctul 38 din prezenta hotărâre.

123 Desigur, recurenta contestă motivul expus la punctul 187 din hotărârea atacată, potrivit căruia examinarea dosarului nu a evidențiat niciun indiciu de natură să pună la îndoială faptul că comitetul consultativ dispunea efectiv, în cursul reuniunii sale, de elementele necesare deliberărilor sale. Sub pretextul invocării unei denaturări a elementelor de probă și a înscrisurilor din dosar, recurenta se limitează însă în realitate să se refere cu titlu general la două documente care figurează în dosar și să enumere anumite chestiuni pretins noi pe care le-ar fi abordat în cursul audierii din 23 aprilie 2018, fără a furniza nicio precizare susceptibilă să susțină existența unei astfel de denaturări. În special, recurenta afirmă că a abordat, în cadrul acestei audieri, problema situației contemporane a sectorului siderurgic, inclusiv în lumina avizului de deschidere, publicat în luna martie 2018, a unei anchete în vederea adoptării unor măsuri de salvgardare privind importurile de produse siderurgice. Totuși, această afirmație nu este

suficientă pentru a demonstra că declarațiile sale orale din cadrul audierii menționate cuprindeau elemente de apreciere importante și inedite în raport cu conținutul documentelor care fuseseră comunicate Comitetului consultativ.

124 În al doilea rând, recurenta se limitează să solicite Curții să furnizeze o „clarificare”, fără a invoca însă argumente juridice care să susțină în mod concret cererea sa de anulare a hotărârii atacate, contrar obligației care îi revenea în temeiul jurisprudenței menționate la punctul 51 din prezenta hotărâre.

125 De asemenea, recurenta susține că ar fi ilogic să se considere că autoritatea de concurență raportoare poate atesta legalitatea unei audieri la care nu a participat, fără a furniza niciun argument juridic care să vizeze în mod concret repunerea în discuție a motivelor expuse la punctele 192 și 193 din hotărârea atacată.

126 Rezultă că al patrulea aspect al primului motiv și, prin urmare, acest motiv în totalitate trebuie respinse ca fiind în parte inadmisibile și în parte nefondate.

Cu privire la al cincilea motiv

Argumentația părților

127 Prin intermediul celui de al cincilea motiv, recurenta susține că motivele expuse la punctele 349-367 din hotărârea atacată, prin care Tribunalul a respins excepția de nelegalitate referitoare la articolul 25 din Regulamentul nr. 1/2003, sunt afectate de erori de drept.

128 În primul rând, recurenta amintește că această dispoziție prevede că, în cazul întreruperii termenului de prescripție, prescripția se împlinește cel târziu în termen de 10 ani. Or, în speță, ca urmare a suspendării prescripției în cursul procedurilor judiciare, procedura ar fi rămas deschisă la mai mult de 20 de ani de la încetarea comportamentului ilicit, și anume o durată mai mare decât „dublul dublului” termenului de prescripție obișnuit. Această împrejurare ar dovedi că legiuitorul Uniunii nu a conciliat în mod echitabil cerințele securității juridice și respectării dreptului.

129 În al doilea rând, raționamentul Tribunalului ar avea ca efect constrângerea recurentei să accepte fie să facă obiectul unei sancțiuni nelegale, fie să facă obiectul unor investigații nelimitate în timp. Or, Comisia nu ar trebui să poată profita de erorile sale pentru a beneficia de o prelungire a termenului care îi este acordat pentru a aplica sancțiuni. Pe de altă parte, dreptul la protecție jurisdicțională nu ar trebui să se întoarcă împotriva justițiabilului, determinând, în detrimentul acestuia, imprescriptibilitatea de fapt a competenței de sancționare a Comisiei.

130 În al treilea rând, recurenta arată că, în cazul nerespectării termenului rezonabil, întreprinderile în cauză pot solicita anularea deciziei de constatare a unei încălcări, cu condiția ca această încălcare să fi împiedicat exercitarea dreptului lor la apărare, sau pot introduce o acțiune în despăgubire. În opinia recurentei, singurul remediu susceptibil să asigure o protecție deplină a principiului termenului rezonabil ar consta însă în anularea deciziei adoptate în cazul unei nerespectări vădite a acestui termen, independent de expirarea termenului de prescripție. Considerentul (37) al Regulamentului nr. 1/2003, potrivit căruia acest regulament trebuie interpretat și aplicat cu respectarea drepturilor fundamentale și a principiilor recunoscute de cartă, nu ar fi în niciun mod reflectat de formularea articolului 25 din acest regulament.

131 În al patrulea rând, în ceea ce privește principiul proporționalității, recurenta susține că Tribunalul a făcut trimitere în special la Hotărârea din 15 octombrie 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P și C-254/99 P, EU:C:2002:582, punctul 144), deși această hotărâre a fost criticată în Concluziile avocatului general Bot prezentate în cauza ThyssenKrupp Nirosta/Comisia (C-352/09 P, EU:C:2010:635, punctele 183-185). Tribunalul ar fi omis să răspundă la propunerea recurentei care îl invita să adopte soluția preconizată în aceste concluzii.

132 Consiliul și Comisia contestă argumentația recurentei.

Aprecierea Curții

133 Așa cum a amintit Tribunalul la punctul 354 din hotărârea atacată, articolul 25 din Regulamentul nr. 1/2003 rezultă dintr-o conciliere efectuată de legiuitorul Uniunii, în exercitarea competențelor care îi sunt conferite, între două obiective, și anume, pe de o parte, necesitatea de a asigura securitatea juridică, evitându-se posibilitatea punerii în discuție pe termen nedeterminat a unor situații consolidate odată cu trecerea timpului și, pe de altă parte, cerința de a asigura respectarea dreptului prin investigarea, stabilirea și sancționarea încălcărilor dreptului Uniunii în domeniul concurenței.

134 În această privință și așa cum a arătat Tribunalul la punctele 355 și 356 din hotărârea atacată, legiuitorul Uniunii, urmărind să concilieze aceste obiective, nu a depășit limitele marjei sale de apreciere. Astfel, articolul 25 alineatul (1) litera (b) și articolul 25 alineatul (5) din Regulamentul nr. 1/2003 prevăd, în ceea ce privește investigarea încălcărilor articolelor 101 și 102 TFUE, că prescripție se împlinește după un termen de cinci ani sau, în cazul unei întreruperi a prescripției, cel târziu în ziua în care o perioadă egală cu dublul termenului de prescripție s-a scurs fără să se fi aplicat o amendă sau penalități cu titlu cominatoriu de către Comisie. Din aceste dispoziții rezultă că competența acestei instituții de a aplica sancțiuni este încadrată de limite stricte.

135 Rezultatul acestei concilieri este de asemenea conform cu principiul proporționalității, astfel cum a statuat Tribunalul la punctele 359-366 din hotărârea atacată.

136 Este adevărat că, în cazul unei acțiuni în fața instanței Uniunii, termenul de prescripție rămâne, conform articolului 25 alineatul (6) din Regulamentul nr. 1/2003, suspendat până la finalizarea acestei proceduri contencioase. După cum a arătat Tribunalul în esență la punctul 363 din hotărârea atacată, această suspendare protejează Comisia împotriva efectului prescripției în situații în care inacțiunea acestei instituții nu este consecința unei lipse de diligență din partea sa. Posibilitatea ca, din cauza unor astfel de perioade de suspendare, durata totală a unei proceduri să depășească, precum în speță, în mod substanțial termenul de prescripție stabilit la articolul 25 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 1/2003 de cinci sau la zece ani sau, în cazul întreruperii acestuia, termenul de zece ani prevăzut la articolul 25 alineatul (5) din regulamentul menționat nu permite să se considere că legiuitorul Uniunii a depășit limitele marjei sale de apreciere.

137 Așa cum a arătat Tribunalul în esență la punctul 356 din hotărârea atacată, justițiabilii care apreciază că au fost supuși unei proceduri nerezonabil de lungi pot obține anularea deciziei adoptate la finalul procedurii respective, cu condiția ca această durată să fi avut ca rezultat o încălcare a dreptului la apărare sau, în lipsa unei astfel de încălcări a dreptului la apărare, prin introducerea unei acțiuni în despăgubire în fața instanței Uniunii.

138 Faptul că, în speță, durata totală a procedurii depășește 20 de ani nu permite să se considere că articolul 25 din Regulamentul nr. 1/2003 este afectat de o nelegalitate.

139 Această concluzie nu este repusă în discuție de celelalte argumente prezentate de recurentă.

140 În primul rând, având în vedere termenele de prescripție amintite la punctul 134 din prezenta hotărâre și în pofida duratei procedurii în cauză, recurenta nu poate pretinde că este expusă riscului de a fi supusă pe termen nedeterminat unor investigații ale Comisiei sau unei imprescriptibilități de fapt a competenței de sancționare a acestei instituții.

141 În al doilea rând, dificultățile cu care s-ar putea confrunta un justițiabil atunci când încearcă să pună în aplicare remediile menționate la punctul 137 din prezenta hotărâre, oricât de importante ar fi acestea, nu pot fi suficiente pentru a se considera că numai anularea deciziei prin care i se impune o sancțiune constituie un remediu efectiv în cazul încălcării principiului termenului rezonabil, independent de expirarea termenului de prescripție.

142 În al treilea rând, recurenta se limitează să susțină că respectarea drepturilor fundamentale și a principiilor recunoscute de cartă, deși este amintită în considerentul (37) al Regulamentului nr. 1/2003, nu ar fi reflectată de modul de redactare a articolului 25 din acest regulament, fără a aduce însă nici cea mai mică precizare în această privință.

143 În al patrulea rând, în ceea ce privește relevanța interpretării preconizate la punctele 183-185 din Concluziile avocatului general Bot prezentate în cauza ThyssenKrupp Nirosta/Comisia (C-352/09 P, EU:C:2010:635), este suficient să se amintească, după cum recunoaște de altfel însăși recurenta, că aceasta nu s-a reflectat în formularea hotărârii în această cauză și nici, mai general, în jurisprudența Curții.

144 În sfârșit, în măsura în care recurenta susține că, în hotărârea atacată, Tribunalul ar fi trebuit să se pronunțe cu privire la acest pasaj din Concluziile prezentate de avocatul general Bot în cauza ThyssenKrupp Nirosta/Comisia (C-352/09 P, EU:C:2010:635) și ar fi omis, așadar, să statueze în această privință, trebuie arătat că pasajul respectiv cuprindea o propunere care nu se referea la validitatea normelor în cauză, ci la interpretarea lor. Prin urmare, poziția astfel exprimată în aceste concluzii nu este, în orice caz, susceptibilă să fundamenteze excepția de nelegalitate vizată de al cincilea motiv.

145 Rezultă că al cincilea motiv trebuie respins ca nefondat.

Cu privire la al doilea motiv

146 Prin intermediul celui de al doilea motiv, recurenta contestă motivele prin care Tribunalul, la punctele 229-272 din hotărârea atacată, a considerat că principiul termenului rezonabil nu fusese încălcat.

147 Acest motiv este împărțit în trei aspecte.

148 Prin intermediul primelor două aspecte, recurenta contestă, pe de o parte, aprecierile Tribunalului referitoare la durata procedurii de adoptare a Deciziei din 2009 și a deciziei în litigiu și, pe de altă parte, aprecierile referitoare la durata totală a procedurii care, la data adoptării acestei din urmă decizii, ar fi fost deja mai mare de 19 ani.

149 Prin intermediul celui de al treilea aspect, aceasta contestă aprecierea Tribunalului potrivit căreia durata procedurii nu a adus atingere dreptului său la apărare.

150 După cum a amintit în esență Tribunalul la punctul 215 din hotărârea atacată, încălcarea principiului respectării termenului rezonabil nu poate justifica anularea unei decizii adoptate în urma unei proceduri administrative întemeiate pe articolul 101 sau 102 TFUE decât dacă implică și o încălcare a dreptului la apărare al întreprinderii în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 iunie 2016, PROAS/Comisia, C-616/13 P, EU:C:2016:415, punctele 74 și 76 și jurisprudența citată).

151 Rezultă că, așa cum a arătat Tribunalul la punctul 230 din hotărârea atacată, durata unei proceduri poate avea drept consecință anularea unei decizii atacate dacă sunt îndeplinite cumulativ două condiții, prima fiind să rezulte că durata respectivă a fost nerezonabilă, iar a doua fiind ca depășirea termenului rezonabil să fi împiedicat exercitarea dreptului la apărare.

152 În lumina celei de a doua dintre aceste condiții trebuie analizat al treilea aspect al celui de al doilea motiv.

Argumentația părților

153 Prin intermediul celui de al treilea aspect al celui de al doilea motiv, recurenta susține că, contrar aprecierilor efectuate la punctele 266-272 din hotărârea atacată, durata procedurii a adus atingere dreptului său la apărare și i-a cauzat un prejudiciu. În special, din cauza duratei excesive a acestei proceduri, cea mai mare parte a entităților care ar fi putut aduce elemente utile apărării sale, inclusiv elemente dezincriminatoare, nu au fost în măsură să participe la audierea din 23 aprilie 2018. Dacă toate părțile interesate ar fi putut fi audiate cu privire la fondul obiecțiunilor înainte de adoptarea Deciziei din 2002 sau a Deciziei din 2009, Comisia ar fi putut adopta o decizie diferită.

154 Comisia consideră că această argumentație este inadmisibilă și, în orice caz, nefondată.

Aprecierea Curții

155 Contrar celor susținute de Comisie, recurenta nu se limitează să solicite Curții să efectueze o nouă examinare a cererii introductive în primă instanță și o nouă apreciere a faptelor, fără a identifica cu precizie erorile săvârșite în hotărârea atacată. Cu toate acestea, pentru a demonstra că durata procedurii a condus la o încălcare a dreptului său la apărare, recurenta reiterează argumentația invocată în cadrul primului său motiv al prezentului recurs, care a fost respins la punctul 126 din prezenta hotărâre ca fiind în parte inadmisibil și în parte nefondat.

156 În consecință, al treilea aspect al celui de al doilea motiv trebuie de asemenea respins.

157 Rezultă că una dintre cele două condiții menționate la punctul 151 din prezenta hotărâre, impuse pentru ca încălcarea principiului termenului rezonabil să poată conduce la anularea unei decizii, nu este îndeplinită.

158 Prin urmare, al doilea motiv, întemeiat pe o încălcare a principiului termenului rezonabil, trebuie respins ca nefondat, fără a fi necesară examinarea primului și a celui de al doilea aspect ale acestui motiv.

Cu privire la al treilea motiv

Cu privire la primul aspect

– *Argumentația părților*

159 Prin intermediul primului aspect al celui de al treilea motiv, recurenta susține că Tribunalul, prin faptul că a statuat la punctele 275-296 din hotărârea atacată că Comisia a explicat suficient motivele care au determinat-o să adopte o nouă decizie de aplicare a unei amenzi, a săvârșit o eroare de drept.

160 La punctele 282-287 din hotărârea atacată, Tribunalul ar fi considerat în esență că, în primul rând, Comisia a indicat că durata procedurii nu genera o încălcare a principiului termenului rezonabil și că dreptul la apărare al întreprinderilor nu fusese încălcat, având în vedere că, pe de o parte, acestea din urmă au putut să își prezinte observațiile cu privire la reluarea procedurii și că, pe de altă parte, și-au prezentat de asemenea argumentele în cursul audierii din 23 aprilie 2018; în al doilea rând, Comisia a concluzionat că, după ce a procedat la o ponderare a interesului general al unei aplicări efective a normelor de concurență și a preocupării de a atenua eventualele consecințe ale erorilor de procedură pe care le săvârșise, numai adoptarea deciziei în litigiu i-ar fi permis să se asigure că autorii încălcării nu vor rămâne nepedepsiți și vor fi efectiv descurajați să adopte un comportament similar în viitor și, în al treilea rând, această instituție a decis să reducă cu 50 % cuantumul amenzilor aplicate, în vederea atenuării consecințelor negative care ar fi putut fi cauzate de durata îndelungată a procedurii.

161 Potrivit recurentei, prima și a treia dintre aceste considerații nu ar fi relevante pentru a verifica respectarea dispozițiilor articolului 7 alineatul (1) ultima teză din Regulamentul nr. 1/2003, din care ar rezulta că săvârșirea în trecut a unei încălcări a dreptului Uniunii în domeniul concurenței nu poate fi constatată de Comisie decât atunci când Comisia are un interes legitim în acest sens. Cea de doua dintre aceste considerații, menționată la punctele 284-286 din hotărârea atacată, nu ar constitui un motiv suficient pentru a justifica aprecierea Tribunalului, având în vedere că, dacă numai impunerea unei sancțiuni ar permite Comisiei să garanteze lipsa impunității încălcărilor normelor de concurență și a încălcărilor repetate, puterea discreționară pe care i-o conferă acest regulament ar fi lipsită de sens.

162 În orice caz, recurenta apreciază că motivele invocate de Comisie pentru a justifica adoptarea deciziei în litigiu și aprobate de Tribunal nu sunt fondate.

163 În primul rând, Tribunalul ar fi considerat în mod eronat, la punctul 290 din hotărârea atacată, că, în considerentul (567) al deciziei în litigiu, Comisia a răspuns la argumentul recurentei prin care i se reproșa că nu a explicat motivul pentru care, deși piața italiană se schimbase profund în raport cu perioada reținută a încălcării, era necesar să se aplice recurentei, în luna iulie 2019, o sancțiune ca urmare a unui comportament care datează de peste 30 de ani. Or, acest considerent al deciziei în litigiu, care ar sublinia efectul disuasiv al sancțiunii, nu ar explica motivul pentru care acest efect ar rămâne relevant, în condițiile în care, în realitate, ar fi fost relevant numai la momentul deschiderii investigației Comisiei în cursul anului 2000. Considerentul menționat nu ar explica nici motivul pentru care efectul disuasiv ar trebui să fie „deosebit de necesar” pe o piață precum piața italiană a fier-betonului.

164 În al doilea rând, Tribunalul ar fi omis să constate caracterul generic al afirmației emise în considerentul (562) al deciziei în litigiu, potrivit căreia era necesar ca întreprinderile să fie împiedicate „să își continue sau să își reia comportamentul anticoncurențial fără să se constate răspunderea lor trecută în încălcarea săvârșită”.

165 Comisia contestă această argumentație.

– *Aprecierea Curții*

166 Trebuie amintit că, potrivit jurisprudenței Curții, motivarea actelor instituțiilor Uniunii impusă la articolul 296 TFUE trebuie să fie adaptată naturii actului în cauză și trebuie să expună în mod clar și neechivoc raționamentul instituției care a emis actul, astfel încât să dea posibilitatea persoanelor interesate să ia cunoștință de justificările măsurii luate, iar instanței competente să își exercite controlul (Hotărârea din 9 noiembrie 2023, Altice Group Lux/Comisia, C-746/21 P, EU:C:2023:836, punctul 217 și jurisprudența citată).

167 În speță, Tribunalul nu a săvârșit nicio eroare de drept atunci când a statuat, la punctul 288 din hotărârea atacată, că Comisia a furnizat o motivare detaliată care expunea în mod clar și neechivoc raționamentul pe care îl urmase pentru a justifica adoptarea unei noi decizii de impunere a unor sancțiuni în pofida celor două anulări intervenite în trecut.

168 Astfel, explicațiile furnizate în această privință în decizia în litigiu și rezumate de Tribunal la punctele 282-287 din hotărârea atacată precizează, în mod suficient de clar, motivele care au determinat Comisia să adopte o nouă decizie de aplicare a unei amenzi.

169 În această privință, este necesar, pe de o parte, să se arate că rezumatul acestor motive realizat de recurentă, menționat la punctul 160 din prezenta hotărâre, nu este complet, în măsura în care omite să menționeze că Tribunalul, la punctul 285 din hotărârea atacată, a amintit că, în considerentele (560) și (561) ale deciziei în litigiu, Comisia a arătat că întreprinderile destinatare ale acestei decizii participaseră timp de 11 ani la o încălcare considerată drept una dintre restrângerile cele mai grave în materie de concurență și că, într-un asemenea context, a nu readopta o decizie de constatare a participării acestor întreprinderi la încălcarea menționată ar fi contrar interesului general de a garanta o aplicare efectivă a dreptului concurenței al Uniunii și ar depăși interesul de a atenua consecințele unei eventuale încălcări a drepturilor fundamentale suferite de întreprinderile menționate. Această constatare era suficientă, pe de altă parte, pentru a explica faptul că Comisia considera că exista un interes legitim de a adopta decizia în litigiu, în sensul articolului 7 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1/2003.

170 Pe de altă parte, după cum a arătat Tribunalul la punctul 280 din hotărârea atacată, după anularea primelor două decizii adoptate de Comisie pentru a sancționa înțelegerea în cauză și timpul, excepțional de lung, care se scursese între primele acte de investigare și adoptarea deciziei în litigiu, revenea acestei instituții sarcina de a ține seama de aceste împrejurări atunci când a expus motivele pentru care considera justificată adoptarea unei noi decizii prin care se aplică sancțiuni. Contrar celor susținute de recurentă, aceste considerații vizate la punctele 282 și 287 din hotărârea atacată erau relevante.

171 Aprecierea expusă la punctul 167 din prezenta hotărâre nu este repusă în discuție de argumentația prin care recurenta contestă motivele deciziei în litigiu care justifică un interes legitim de a adopta decizia în litigiu.

172 În această privință, trebuie amintit că obligația de motivare a deciziilor constituie o formalitate substanțială care trebuie diferențiată de problema temeiniciei motivării, aceasta din urmă ținând de legalitatea pe fond a actului în litigiu. Astfel, motivarea unei decizii constă în exprimarea formală a motivelor pe care se întemeiază această decizie. Dacă aceste motive sunt afectate de erori, ele afectează legalitatea pe fond a deciziei menționate, dar nu motivarea acesteia, care poate fi suficientă chiar dacă cuprinde motive eronate (Hotărârea din 18 aprilie 2024, Dumitrescu și alții/Comisia și Curtea de Justiție, C-567/22 P-C-570/22 P, EU:C:2024:336, punctul 46, precum și jurisprudența citată).

173 Or, sub pretextul invocării unei încălcări a obligației de motivare, recurenta urmărește, în realitate, să repună în discuție temeinicia motivelor pe care se întemeiază decizia în litigiu.

174 Aceste argumente nu sunt susceptibile să repună în discuție punctele 275-296 din hotărârea atacată prin care Tribunalul a statuat că, în speță, Comisia nu își încălcase obligația de motivare.

175 Rezultă că primul aspect al celui de al treilea motiv trebuie respins ca nefondat.

Cu privire la al doilea aspect

– *Argumentația părților*

176 Prin intermediul celui de al doilea aspect al celui de al treilea motiv, recurenta susține în esență că, la punctele 298-302 din hotărârea atacată, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept și și-a încălcat obligația de motivare privind efectul disuasiv al deciziei în litigiu.

177 În primul rând, Tribunalul ar fi omis să răspundă la argumentul recurentei întemeiat pe faptul că Consiglio di Stato (Consiliul de Stat, Italia) confirmase, printr-o hotărâre din 21 ianuarie 2020, inexistența unei alte înțelegeri la care se pretinde că ar fi participat recurenta. Or, din această hotărâre ar reieși că, începând din anul 2000, recurenta și-a desfășurat activitatea cu respectarea normelor de concurență, astfel încât obiectivul de descurajare care stă la baza Deciziei din 2002 a fost pe deplin atins.

178 În al doilea rând, Tribunalul s-ar fi limitat, la punctul 298 din hotărârea atacată, să enunțe considerații generale în ceea ce privește efectul disuasiv al deciziei în litigiu.

179 În al treilea rând, hotărârea atacată ar fi afectată de o motivare contradictorie. Astfel, din cuprinsul punctului 299 din această hotărâre ar reieși că, potrivit Tribunalului, decizia de a aplica o sancțiune în decizia în litigiu își găsește justificarea, din punctul de vedere al descurajării, în restituirea ulterioară anulării Deciziilor din 2002 și din 2009 a cuantumului amenzilor aplicate prin aceste decizii. Or, la punctul 660 din hotărârea menționată, Tribunalul ar fi statuat că obiectivul de descurajare fusese deja atins în privința recurentei, cel puțin în parte, prin sancțiunile care îi fuseseră aplicate prin Deciziile din 2002 și din 2009.

180 În al patrulea rând, la punctele 300 și 301 din hotărârea atacată, Tribunalul ar fi omis să țină seama de faptul că aplicarea a două sancțiuni prin Deciziile din 2002 și din 2009, precum și cheltuielile de judecată aferente acestora ar fi constituit deja o sancțiune pentru ea, în special prin atingerea adusă reputației sale. În această privință, recurenta arată că din jurisprudența Tribunalului, în special din Hotărârea din 12 decembrie 2018, Biogaran/Comisia (T-677/14, EU:T:2018:910), ar rezulta că trebuie să se țină seama de atingerea semnificativă adusă reputației pe care o

reprezintă pentru o persoană juridică constatarea că a fost implicată într-o încălcare a normelor de concurență. În plus, motivele expuse în acest sens în hotărârea atacată s-ar asemăna, în considerarea caracterului lor general, cu un viciu de motivare.

181 Comisia contestă această argumentație.

– *Aprecierea Curții*

182 Este necesar să se arate, în primul rând, că hotărârea Consiglio di Stato (Consiliul de Stat) din 21 ianuarie 2020 la care se referă recurenta a constatat inexistența unei încălcări pentru o altă înțelegere la care se pretinde că ar fi participat recurenta. În orice caz, această hotărâre nu permite să se stabilească faptul că, începând cu anul 2000, aceasta din urmă și-a exercitat activitatea cu respectarea normelor de concurență și că obiectivul de descurajare, deja urmărit prin Decizia din 2002, fusese, așadar, deja atins. În aceste împrejurări, Tribunalul nu poate fi criticat pentru că nu s-a pronunțat cu privire la această hotărâre în hotărârea atacată.

183 În al doilea rând, trebuie amintit că, la punctul 298 din hotărârea atacată, Tribunalul a statuat că Comisia a putut să considere, având în vedere caracterul grav al încălcării constatate, că adoptarea unei decizii și aplicarea unei sancțiuni erau încă justificate de efectul disuasiv pe care l-ar putea produce, pe piețe, această decizie și sancțiunea pe care o implica. Această apreciere este explicitată la punctul 299 din hotărârea menționată, în care Tribunalul a subliniat că faptul de a trebui să plătească o amendă este cel care are un efect disuasiv după anularea Deciziilor din 2002 și din 2009. Rezultă că punctul 298 din hotărârea menționată coroborat cu punctul 299 din aceeași hotărâre, departe de a enunța considerații de natură generală, expune în mod clar și neechivoc raționamentul Tribunalului.

184 În al treilea rând, contrar celor pretinse de recurentă, nu există nicio contradicție între motivele expuse la punctele 299 și 660 din hotărârea atacată. Astfel, deși Tribunalul a recunoscut, la acest din urmă punct, care figurează în partea din hotărârea atacată în care Tribunalul a examinat, în exercitarea competenței sale de fond, dacă trebuia sau nu să acorde o reducere suplimentară a amenzii aplicate recurentei, că Deciziile din 2002 și din 2009 avuseseră deja un anumit efect disuasiv, reiese cu claritate din contextul și în special din cuprinsul punctelor 658, 659 și 661 din această hotărâre că Tribunalul considera că obiectivul de descurajare nu fusese atins în întregime înainte de adoptarea deciziei în litigiu. În aceste condiții, impunerea unei sancțiuni recurentei prin această decizie putea fi astfel considerată justificată în raport cu necesitatea de a asigura efectul disuasiv, așa cum a arătat Tribunalul la punctul 299 din hotărârea atacată.

185 În al patrulea rând, este necesar să se arate că, la punctele 300 și 301 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat că aplicarea unei amenzi avea ca obiectiv, în speță, nu numai să confere acestei decizii un anumit efect disuasiv, ci și să evite ca întreprinderile în cauză să beneficieze de o impunitate totală.

186 Or, întrucât Deciziile din 2002 și din 2009 au fost anulate, iar amenzile corespunzătoare au fost restituite, majorate cu dobânzi, numai o nouă decizie de aplicare a unei amenzi recurentei putea garanta că participarea sa la înțelegerea vizată de decizia în litigiu nu rămâne nesancționată.

187 În ceea ce privește cheltuielile aferente celor două litigii ulterioare Deciziei din 2002, este suficient să se arate că, în Hotărârea din 25 octombrie 2007, Ferriere Nord/Comisia (T-94/03, EU:T:2007:320), Tribunalul a obligat Comisia să suporte cheltuielile de judecată efectuate de recurentă și, în Hotărârea din 21 septembrie 2017, Ferriere Nord/Comisia (C-88/15 P,

EU:C:2017:716), Curtea a obligat Comisia să suporte cheltuielile de judecată efectuate de recurentă atât în cadrul procedurii în primă instanță, cât și în cadrul recursului în care s-a pronunțat această hotărâre.

188 Pe de altă parte, este adevărat că, în Hotărârea din 12 decembrie 2018, Biogaran/Comisia (T-677/14, EU:T:2018:910), la care se referă recurenta, Tribunalul a ținut seama de atingerea semnificativă adusă reputației pe care o reprezintă, pentru o persoană fizică sau juridică, constatarea că a fost implicată într-o încălcare a normelor de concurență. Totuși, această apreciere nu urmărea să indice că o asemenea atingere constituie o formă de sancțiune care rezultă din constatarea unei încălcări printr-o decizie a Comisiei, ci să explice de ce este necesar ca această instituție să prezinte probe precise și concordante pentru a dovedi existența unei astfel de încălcări.

189 Având în vedere ceea ce precedă, este necesar să se concluzioneze că Tribunalul nu a săvârșit nicio eroare de drept atunci când a statuat, la punctul 300 din hotărârea atacată, că aplicarea unei amenzi în decizia în litigiu urmărea să evite să se confere întreprinderilor în cauză o impunitate totală.

190 Rezultă că al doilea aspect al celui de al treilea motiv trebuie să fie respins ca nefondat.

Cu privire la al treilea aspect

– *Argumentația părților*

191 Prin intermediul celui de al treilea aspect al celui de al treilea motiv, recurenta susține că, la punctele 304-307 din hotărârea atacată, Tribunalul nu și-a respectat obligația de motivare întrucât nu a răspuns la argumentul său întemeiat pe încălcarea articolului 6 paragraful 1 din CEDO.

192 Comisia contestă această argumentație.

– *Aprecierea Curții*

193 La punctul 303 din hotărârea atacată, Tribunalul a arătat că recurenta a susținut în primă instanță că faptul că a avut calitatea de acuzat pe parcursul întregii proceduri o supusese la o pedeapsă suficientă în sine. Tribunalul a respins acest argument statuând, la punctele 304 și 305 din această hotărâre, că recurenta, având în vedere anularea celor două decizii anterioare adoptării deciziei în litigiu, nu fusese încă sancționată pentru săvârșirea unei încălcări a dreptului concurenței al Uniunii și că, în aceste condiții, adoptarea deciziei respective urmărea să asigure că recurenta va fi efectiv sancționată pentru această încălcare.

194 În susținerea celui de al treilea aspect al celui de al treilea motiv de recurs, recurenta reiterează că i s-a aplicat deja o sancțiune înainte de adoptarea deciziei în litigiu, dar nu prezintă niciun argument prin care să conteste în mod concret raționamentul Tribunalului prezentat la punctele 304 și 305 din hotărârea atacată. Aceasta se limitează să susțină că Tribunalul a omis să se pronunțe cu privire la argumentul său întemeiat pe încălcarea articolului 6 alineatul (1) din CEDO.

195 În această privință, este necesar să se arate că, la punctul 238 din cererea sa de sesizare a instanței, recurenta susținuse că împrejurarea că a avut statutul de „acuzat” de mai mult de 17 ani, și anume de la primirea comunicării privind obiecțiunile în luna martie 2002, pe lângă faptul că ar constitui o încălcare a articolului 6 din CEDO, care implică obligația de a se asigura că un acuzat nu rămâne prea mult timp în incertitudine cu privire la soluția care va fi rezervată acuzației penale aduse împotriva sa, ar fi supus-o, în sine, unei pedepse aflictive grave.

196 Or, o asemenea argumentație viza, după cum demonstrează titlul secțiunii în care figurează, să conteste motivele deciziei în litigiu potrivit cărora impunerea unei sancțiuni era necesară pentru a evita impunitatea întreprinderilor în cauză. În aceste împrejurări și în lipsa oricărei precizări în acest sens, Tribunalul avea dreptul să considere că referirea la articolul 6 din CEDO nu urmărea decât să consolideze argumentația recurentei prin care se urmărea să se demonstreze că aceasta fusese deja sancționată înainte de adoptarea deciziei în litigiu, la care Tribunalul a răspuns la punctele 304 și 305 din hotărârea atacată.

197 Prin urmare, Tribunalului nu i se poate reproșa nicio omisiune de pronunțare în această privință.

198 Rezultă că al treilea aspect al celui de al treilea motiv trebuie respins ca nefondat.

Cu privire la al patrulea aspect

– *Argumentația părților*

199 Prin intermediul celui de al patrulea aspect al celui de al treilea motiv, recurenta susține că Tribunalul, întemeindu-se, la punctele 310-315 din hotărârea atacată, pe posibilitatea terților de a introduce o acțiune în despăgubire în fața instanțelor naționale, a procedat la o substituire de motive, a omis să examineze înscrisurile depuse la dosar și a răsturnat sarcina probei.

200 Comisia consideră că, întrucât această argumentație este îndreptată împotriva unor motive expuse cu titlu suplimentar în hotărârea atacată, ea ar trebui respinsă ca inoperantă. În orice caz, al patrulea aspect ar fi lipsit de temei.

– *Aprecierea Curții*

201 La punctul 301 din hotărârea atacată, Tribunalul a statuat că, ținând seama de gravitatea și de durata încălcării constatate de Comisie, obiectivul de a evita o impunitate totală a întreprinderilor în cauză era suficient, în sine, pentru a justifica în speță adoptarea unei decizii de impunere a unei sancțiuni.

202 Această apreciere a Tribunalului nu a fost contestată de recurentă în recursul său.

203 Rezultă că Tribunalul, invocând alte considerații susceptibile să justifice adoptarea deciziei în litigiu, ca, de exemplu, intenția de a proteja dreptul terților de a introduce o acțiune în despăgubire în fața instanțelor naționale, a expus aceste considerații cu titlu suplimentar, pentru a răspunde în mod exhaustiv la argumentele recurentei.

204 În consecință, întrucât criticile invocate de recurentă în cadrul celui de al patrulea aspect al celui de al treilea motiv sunt îndreptate împotriva unor motive neesențiale ale hotărârii atacate, acestea nu pot determina anularea hotărârii menționate.

205 Rezultă că al patrulea aspect al celui de al treilea motiv trebuie respins ca inoperant.

Cu privire la al cincilea aspect

– *Argumentația părților*

206 Prin intermediul celui de al cincilea aspect al celui de al treilea motiv, recurenta susține că Tribunalul, prin respingerea, la punctele 317-323 din hotărârea atacată, a criticii sale întemeiate pe încălcarea principiului proporționalității, s-a întemeiat pe considerații lipsite de relevanță și care nu sunt suficiente pentru a justifica această respingere.

207 Pe de altă parte, după expunerea acestui al cincilea aspect, recursul conține o secțiune intitulată „Considerații finale”, în care recurenta reiterează argumentația dezvoltată la punctele 242, 243 și 252-254 din cererea sa introductivă în primă instanță.

208 Comisia consideră că al cincilea aspect menționat este inadmisibil, având în vedere caracterul său vag și generic. Acesta ar fi, în orice caz, nefondat.

– *Aprecierea Curții*

209 Este necesar să se arate că recurenta se limitează să conteste relevanța elementelor luate în considerare de Tribunal la punctele 317-323 din hotărârea atacată fără a indica în mod precis argumentele juridice care susțin concret cererea sa de anulare a acestei hotărâri, contrar cerințelor amintite la punctul 51 din prezenta hotărâre.

210 În plus, nu îndeplinește aceste cerințe un recurs care, fără a cuprinde cel puțin o argumentație prin care să se urmărească în mod concret identificarea erorii de drept care ar vicia decizia care este contestată, se limitează la repetarea sau la reproducerea textuală a motivelor și a argumentelor care au fost deja prezentate în fața Tribunalului. Astfel, un asemenea recurs constituie în realitate o cerere prin care se urmărește o simplă reexaminare a cererii introductive depuse la Tribunal, ceea ce nu este de competența Curții (Hotărârea din 9 februarie 2023, Boshab/Consiliul, C-708/21 P, EU:C:2023:84, punctul 60 și jurisprudența citată).

211 Or, în speță, prin argumentația rezumată la punctul 207 din prezenta hotărâre, recurenta se limitează să repete, cu excepția câtorva modificări minore, argumentația pe care o prezentase deja în fața Tribunalului.

212 Rezultă că al cincilea aspect al celui de al treilea motiv trebuie respins ca inadmisibil.

213 Prin urmare, al treilea motiv trebuie respins ca fiind în parte inadmisibil și în parte nefondat.

Cu privire la al patrulea motiv

Argumentația părților

214 Prin intermediul celui de al patrulea motiv, recurenta susține că Tribunalul, statuând, la punctele 326-342 din hotărârea atacată, că principiul *ne bis in idem* nu se opunea adoptării deciziei în litigiu, a efectuat o aplicare greșită a acestui principiu.

215 Potrivit recurentei, este adevărat că principiul *ne bis in idem* nu se opune adoptării unei noi decizii atunci când precedenta a fost anulată pentru vicii de formă. Din Hotărârea din 15 octombrie 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P și C-254/99 P, EU:C:2002:582), ar reieși însă că această posibilitate este subordonată condiției de a nu se fi statuat pe fondul faptelor reproșate. Or, această condiție nu ar fi îndeplinită în speță, întrucât Tribunalul s-a pronunțat cu privire la fondul cauzei în Hotărârea din 9 decembrie 2014, Ferriere Nord/Comisia (T-90/10, EU:T:2014:1035).

216 Recurenta subliniază că Tribunalul a considerat că principiul *ne bis in idem* nu se aplică decât în cazul unei duble sancțiuni, ceea ce nu ar corespunde împrejurărilor din prezenta cauză, întrucât Hotărârea din 9 decembrie 2014, Ferriere Nord/Comisia (T-90/10, EU:T:2014:1035), precum și Decizia din 2009 și sancțiunea pe care o prevedea au fost anulate de Curte. Cu toate acestea, potrivit recurentei, acest principiu se opune de asemenea unui cumul de proceduri, cu atât mai mult în cazul în care un astfel de cumul conduce, precum în speță, la o nouă condamnare pentru aceleași fapte.

217 În plus, Tribunalul ar fi considerat în mod eronat că principiul *ne bis in idem* nu se aplică decât în cazul unei duble sancțiuni. Prin urmare, din articolul 50 din cartă ar rezulta că acest principiu ar fi aplicabil și în ipoteza unei duble condamnări. Astfel, o persoană ar putea fi condamnată pentru un comportament nelegal fără a fi supusă unei sancțiuni.

218 Deși recunoaște că articolul 50 din cartă se referă la o hotărâre definitivă, recurenta subliniază că Hotărârea din 9 decembrie 2014, Ferriere Nord/Comisia (T-90/10, EU:T:2014:1035), chiar dacă a fost anulată de Curte, ar trebui să fie considerată pe fond ca fiind definitivă. Astfel, din Concluziile avocatului general Wahl prezentate în cauzele Feralpi și alții/Comisia (C-85/15 P, C-86/16 P și C-87/15 P, C-88/15 P și C-89/15 P, EU:C:2016:940) ar reieși că recursul împotriva acestei hotărâri ar fi trebuit să fie declarat inadmisibil.

219 În orice caz, nu toate Hotărârile din 2014 ar fi fost atacate cu recurs. Prin urmare, aprecierea faptelor constitutive ale înțelegerii în cauză, care erau comune tuturor întreprinderilor vizate, ar fi rămas definitivă. Aprecierea Tribunalului potrivit căreia hotărârile nu ar produce efecte asupra întreprinderilor care nu erau părți în litigiile soluționate prin aceste hotărâri ar fi prea formalistă și nu ar ține seama de adevărata esență a principiului *ne bis in idem*.

220 De altfel, modul de redactare a articolului 50 din cartă nu ar trebui interpretat prea literal. Recurenta arată în această privință că din Hotărârea din 29 iunie 2016, Kossowski (C-486/14, EU:C:2016:483), reiese că, în cazul clasării cauzei de către un minister public care examinase totuși faptele, principiul *ne bis in idem* este aplicabil în pofida lipsei unei decizii judiciare de achitare.

221 Comisia contestă argumentația recurentei.

Aprecierea Curții

222 Articolul 50 din cartă prevede că „[n]imeni nu poate fi judecat sau condamnat pentru o infracțiune pentru care a fost deja achitat sau condamnat în cadrul Uniunii, prin hotărâre judecătorească definitivă, în conformitate cu legea”. Prin urmare, principiul *ne bis in idem* interzice cumulul atât de procese, cât și de sancțiuni care prezintă o natură penală în sensul acestui articol pentru aceleași fapte și împotriva aceleiași persoane (Hotărârea din 14 septembrie 2023, Volkswagen Group Italia și Volkswagen Aktiengesellschaft, C-27/22, EU:C:2023:663, punctul 44, precum și jurisprudența citată).

223 În plus, Curtea a statuat deja că principiul *ne bis in idem* trebuie respectat în cadrul procedurilor care au drept scop aplicarea de amenzi din domeniul dreptului concurenței. Principiul menționat interzice, în domeniul concurenței, ca o întreprindere să fie condamnată sau urmărită din nou pentru un comportament anticoncurențial pentru care a fost sancționată sau cu privire la care a fost declarată ca nefiind răspunzătoare printr-o decizie anterioară care nu mai poate fi atacată (Hotărârea din 22 martie 2022, Nordzucker și alții, C-151/20, EU:C:2022:203, punctul 32, precum și jurisprudența citată).

224 În speță, este necesar să se arate că, la data adoptării deciziei în litigiu, nu exista o decizie privind înțelegerea vizată de decizia în litigiu care nu ar mai fi fost supusă căilor de atac și care ar fi rămas, așadar, definitivă. Astfel, deși, desigur, Tribunalul s-a pronunțat, în Hotărârea din 9 decembrie 2014, Ferriere Nord/Comisia (T-90/10, EU:T:2014:1035), pe fond, cu privire la aspectul dacă se putea reține răspunderea recurentei pentru această înțelegere, așa cum este vizată de Decizia din 2009, această hotărâre, fiind atacată cu recurs în fața Curții, nu a rămas definitivă și a fost ulterior anulată în totalitate de Curte, la fel ca Decizia din 2009.

225 Contrar celor susținute de recurentă, reluarea procedurii și adoptarea deciziei în litigiu nu sunt incompatibile cu Hotărârea din 15 octombrie 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P și C-254/99 P, EU:C:2002:582).

226 Astfel, reiese din această hotărâre, după cum a amintit Tribunalul la punctul 331 din hotărârea atacată, că principiul *non bis in idem* interzice numai o nouă apreciere pe fond a materialității încălcării, care ar avea drept consecință aplicarea fie a unei a doua sancțiuni, care se adaugă la prima, în ipoteza în care răspunderea ar fi reținută din nou, fie a unei prime sancțiuni, în ipoteza în care răspunderea, înlăturată prin prima decizie, ar fi reținută prin cea de a doua (Hotărârea din 15 octombrie 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P și C-254/99 P, EU:C:2002:582, punctul 61). Or, niciuna dintre aceste două situații nu este prezentă în speță.

227 Desigur, Curtea a adăugat, la punctul 62 din această hotărâre, că principiul *ne bis in idem* nu se opune în sine unei reluări a investigațiilor având ca obiect același comportament anticoncurențial atunci când o primă decizie a fost anulată pentru motive de formă, fără să se fi statuat pe fond cu privire la faptele imputate.

228 Procedând în acest mod, Curtea nu a arătat însă că principiul *ne bis in idem* se opune adoptării unei noi decizii după anularea, în recurs, a hotărârii prin care Tribunalul s-a pronunțat pe fond cu privire la o primă decizie și la anularea acestei prime decizii. Astfel, după cum reiese din cuprinsul aceluiași punct 62 din hotărârea menționată, principiul *ne bis in idem* nu poate fi

încălcat decât dacă există deja o decizie definitivă cu privire la fondul cauzei. Or, așa cum s-a arătat la punctul 224 din prezenta hotărâre, tocmai o asemenea decizie definitivă lipsea la momentul adoptării deciziei în litigiu.

229 Jurisprudența citată la punctul 227 din prezenta hotărâre confirmă în plus că reluarea unei proceduri în materia aplicării normelor de concurență ale Uniunii, după anularea unei prime decizii prin care se finalizează această procedură, nu determină un cumul de proceduri.

230 Rezultă că Tribunalul a considerat în mod întemeiat că adoptarea deciziei în litigiu nu încălca principiul *ne bis in idem*.

231 Desigur, unele dintre hotărârile din 2014 privind alte întreprinderi au rămas definitive întrucât nu au fost atacate cu recurs. Totuși, hotărârile respective, deși privesc aceeași înțelegere precum cea pentru care recurenta fusese investigată, nu constituie, în privința acesteia din urmă, o hotărâre definitivă.

232 De asemenea, contrar celor pretinse de recurentă, posibilitatea ca o decizie adoptată de un minister public să fie relevantă pentru aplicarea principiului *ne bis in idem* nu este de natură să repună în discuție această apreciere, Curtea precizând că, în vederea aplicării acestui principiu, o astfel de decizie trebuie să fie definitivă (Hotărârea din 29 iunie 2016, Kossowski, C-486/14, EU:C:2016:483, punctele 52-54).

233 Având în vedere cele de mai sus, al patrulea motiv trebuie respins ca nefondat.

Cu privire la al șaselea motiv

Argumentația părților

234 Prin intermediul celui de al șaselea motiv, recurenta susține în esență că Tribunalul, prin faptul că a omis să constate că încălcarea dreptului la apărare rezulta din faptul că Comisia nu a menționat în mod expres intenția sa de a aplica recurentei circumstanța agravantă a încălcărilor repetate în comunicarea privind obiecțiunile, în comunicarea suplimentară privind obiecțiunile sau în alt act al procedurii reluate în anul 2017, privând-o astfel de posibilitatea de a prezenta observații cu privire la acest aspect în cursul procedurii administrative, a săvârșit o eroare de drept la punctele 535-551 din hotărârea atacată.

235 În primul rând, Tribunalul nu ar fi ținut seama de jurisprudența Curții, în special de Hotărârea din 5 martie 2015, Comisia și alții/Versalis și alții (C-93/13 P și C-123/13 P, EU:C:2015:150), și de cea a Curții Europene a Drepturilor Omului referitoare la articolul 6 din CEDO. În al doilea rând, Tribunalul ar fi încălcat dispozițiile relevante cuprinse în instrumente juridice neobligatorii pe care Comisia și le-a impus, și anume punctele 84, 86 și 109 din Comunicarea din 2011. În al treilea rând, Tribunalul ar fi omis să ia în considerare sau ar fi denaturat transcrierea anumitor pasaje din înregistrarea ședinței în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 21 septembrie 2017, Ferriere Nord/Comisia (C-88/15 P, EU:C:2017:716). În al patrulea rând, faptele menționate la punctele 547 și 548 din hotărârea atacată ar fi, la fel ca cele menționate la punctele 543-546 din această hotărâre, lipsite de relevanță, întrucât comunicarea privind obiecțiunile și Deciziile din 2002 și din 2009 nu cuprindeau o motivare referitoare la încălcările repetate. În orice caz, aceste fapte ar fi trebuit să

fie actualizate din cauza duratei deosebit de lungi a procedurii. Împrejurarea menționată la punctul 549 din hotărârea atacată ar fi lipsită de relevanță, întrucât în mod evident conținutul scrisorii din 15 decembrie 2017 nu ar fi fost conform cu criteriile stabilite de jurisprudență.

236 Comisia consideră că acest motiv este inadmisibil și, în orice caz, nefondat.

Aprecierea Curții

237 Tribunalul a prezentat, la punctele 538-542 din hotărârea atacată, criteriile care permit verificarea existenței unei eventuale încălcări a dreptului la apărare al recurentei în ceea ce privește luarea în considerare a încălcărilor repetate în privința sa.

238 La punctul 538 din această hotărâre, Tribunalul a statuat, referindu-se la Hotărârea din 5 martie 2015, Comisia și alții/Versalis și alții (C-93/13 P și C-123/13 P, EU:C:2015:150), că, în cazul în care Comisia intenționează să stabilească în sarcina unei persoane juridice răspunderea pentru o încălcare a dreptului concurenței și urmărește să rețină împotriva sa, în acest cadru, săvârșirea unor încălcări repetate în calitate de circumstanță agravantă, comunicarea privind obiecțiunile pe care o adresează persoanei respective trebuie să cuprindă toate elementele care să îi permită acesteia din urmă să își asigure apărarea, în special cele care pot justifica îndeplinirea în speță a condițiilor existenței unor încălcări repetate. La punctul 539 din hotărârea menționată, Tribunalul a amintit că, în acest sens, Comisia s-a angajat, la punctul 84 din Comunicarea din 2011, să menționeze în comunicarea privind obiecțiunile, „într-o manieră suficient de precisă”, elementele care pot constitui circumstanțe agravante, pentru a adăuga, la punctul 540 din aceeași hotărâre, că încălcările repetate trebuie analizate, potrivit unei jurisprudențe constante, în sensul că constituie circumstanțe care pot avea acest caracter agravant.

239 La punctul 541 din hotărârea atacată, Tribunalul a precizat că obligația descrisă la punctele 538-540 din această hotărâre decurge din obligația de a respecta dreptul la apărare, obligație care face obiectul unui principiu general potrivit căruia, în cadrul oricărei proceduri care poate conduce la aplicarea unor sancțiuni, în special amenzi sau penalități cu titlu cominatoriu, întreprinderilor și asocierilor de întreprinderi în cauză trebuie să li se ofere posibilitatea, încă din cursul procedurii administrative, să își exprime în mod util punctul de vedere cu privire la realitatea și la relevanța faptelor, a obiecțiunilor și a circumstanțelor invocate împotriva lor.

240 În sfârșit, Tribunalul a considerat, la punctul 542 din hotărârea atacată, că, pentru a verifica dacă principiul dreptului la apărare a fost respectat, instanța Uniunii trebuie să ia în considerare toate împrejurările cauzei pentru a se asigura că intenția Comisiei de a reține o încălcare sau o circumstanță determinată era suficient de previzibilă, în percepția întreprinderii în cauză, pentru a se putea considera că acesteia i s-a dat posibilitatea să își formuleze observațiile cu privire la aspectul în cauză.

241 Aceste explicații ale Tribunalului nu sunt contestate de recurentă.

242 În schimb, recurenta susține în esență că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a considerat că, în speță, faptul că Comisia avea intenția să rețină încălcările repetate ca circumstanță agravantă în privința sa era suficient de previzibil.

243 Pentru a respinge această afirmație, Tribunalul s-a întemeiat, pe de o parte, pe conținutul comunicării privind obiecțiunile, menționat la punctele 543-546 din hotărârea atacată, și, pe de altă parte, pe scrisoarea Comisiei din 15 decembrie 2017 prin care se anunța reluarea procedurii administrative, menționată la punctele 547-549 din această hotărâre.

244 Deși recurenta afirmă că nu solicită Curții să efectueze o nouă apreciere a faptelor, argumentația sa este concentrată aproape exclusiv pe conținutul comunicării privind obiecțiunile.

245 Or, din cuprinsul punctelor 547 și 548 din hotărârea atacată reiese că Comisia a informat recurenta, în scrisoarea sa din 15 decembrie 2017 prin care anunța reluarea procedurii administrative, că, în decizia pe care o va lua la finalul procedurii, se va întemeia pe obiecțiunile care rezultă din comunicarea privind obiecțiunile, care a condus la adoptarea Deciziilor din 2002 și din 2009, și că încălcările repetate fuseseră reținute în aceste decizii pentru calculul cuantumului amenzii aplicate recurentei, cu titlu de circumstanțe agravante.

246 În aceste împrejurări, chiar dacă comunicarea privind obiecțiunile ar fi fost lipsită de claritate, Tribunalul a putut considera, la punctul 550 din hotărârea atacată, că intenția Comisiei de a reține, în decizia în litigiu, încălcările repetate ca circumstanță agravantă în privința recurentei era suficient de previzibilă.

247 Pe de altă parte, Comisia a constatat încălcările repetate ale recurentei pe baza unei decizii anterioare de constatare a unei încălcări săvârșite de aceasta din urmă, care fusese luată în considerare în același scop în Deciziile din 2002 și din 2009. În aceste condiții, contrar celor susținute de recurentă, Tribunalul nu era obligat să considere că Comisia ar fi trebuit să actualizeze elementele în lumina cărora a luat în considerare încălcările repetate.

248 Recurenta mai arată că anumite pasaje din înregistrarea ședinței în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 21 septembrie 2017, Ferriere Nord/Comisia (C-88/15 P, EU:C:2017:716), ar confirma caracterul plauzibil al motivelor pentru care nu prezentase observații cu privire la încălcările repetate după reluarea procedurii administrative. Recurenta nu precizează motivele juridice pentru care aceste pasaje ar demonstra că avea dreptul să considere că, după reluarea procedurii, Comisia nu putea reține circumstanța agravantă a încălcărilor repetate fără a o informa în prealabil în mod explicit.

249 Prin urmare, critica întemeiată pe omisiunea de a se pronunța sau pe denaturarea pasajelor menționate trebuie respinsă ca inadmisibilă, având în vedere cerințele amintite la punctul 51 din prezenta hotărâre.

250 În consecință, al șaselea motiv trebuie respins ca fiind în parte inadmisibil și în parte nefondat.

Cu privire la al șaptelea motiv

Cu privire la primul aspect

– *Argumentația părților*

251 Prin intermediul primului aspect al celui de al șaptelea motiv, recurenta susține că Tribunalul a săvârșit erori de drept prin respingerea, la punctele 565-579 din hotărârea atacată, a criticii sale potrivit căreia luarea în considerare a încălcărilor repetate ca circumstanță agravantă ar fi contrară principiului proporționalității ca urmare a termenului excesiv de lung al procedurii.

252 În primul rând, punctul 575 din hotărârea atacată ar fi afectat de un viciu de motivare. Astfel, în timp ce recurenta ar fi avut în vedere durata anormală a procedurii în cauză, Tribunalul ar fi făcut referire, la acest punct 575, la termenul scurt care se scursese între încălcarea precedentă și încălcarea sancționată prin decizia în litigiu.

253 În al doilea rând, Tribunalul ar fi considerat că Comisia putea să rețină încălcările repetate ca urmare a unei încălcări constatate cu mai mult de 30 de ani înainte de adoptarea deciziei în litigiu. Procedând astfel, Tribunalul s-ar fi întemeiat pe o interpretare vădit disproporționată a noțiunii de încălcare repetată. Această interpretare nu poate fi justificată de obiectivul de a asigura efectul disuasiv al acestei decizii, întrucât, începând cu anul 2000, recurenta nu ar mai fi fost vinovată de comportamente anticoncurențiale. Tribunalul ar fi neglijat să ia în considerare caracterul disuasiv al procedurilor judiciare și administrative în care era implicată recurenta.

254 Tribunalul ar fi omis de asemenea să țină seama de faptul că obiectivul de a asigura efectul disuasiv fusese luat în considerare atât pentru sancționarea înțelegerii în cauză, cât și pentru majorarea amenzii în temeiul încălcărilor repetate, determinând o duplicare contrară principiului proporționalității.

255 În plus, aprecierea Tribunalului ar fi dificil de conciliat cu principiul stabilit prin Hotărârea din 17 iunie 2010, Lafarge/Comisia (C-413/08 P, EU:C:2010:346, punctele 70 și 73), potrivit căruia dreptul Uniunii în domeniul concurenței nu permite Comisiei să țină seama de încălcări repetate fără limitare în timp. Luarea în considerare, cu titlu de încălcări repetate, a unor fapte care datează cu mai mult de 30 de ani înainte de adoptarea deciziei în litigiu ar fi, așadar, vădit disproporționată și ar conduce în practică la negarea principiului stabilit de Curte.

256 Comisia susține că această argumentație este inadmisibilă și, în orice caz, vădit nefondată.

– *Aprecierea Curții*

257 Prin intermediul acestui aspect, recurenta reproșează Tribunalului un viciu de motivare și o eroare de drept în ceea ce privește interpretarea principiului proporționalității. Contrar celor susținute de Comisie, aspectul menționat trebuie, așadar, să fie considerat admisibil.

258 Cu toate acestea, argumentația recurentei nu este fondată.

259 În primul rând, în ceea ce privește motivarea de la punctul 575 din hotărârea atacată, din cuprinsul acestui punct reiese că, pentru a examina dacă Comisia avea dreptul să rețină încălcările repetate în privința recurentei, Tribunalul a considerat că termenul care se scursese între încălcarea

săvârșită anterior de această întreprindere și încălcarea sancționată prin decizia în litigiu era scurt. Contrar celor pretinse de recurentă, Tribunalul nu a ignorat faptul că critica cu care era sesizat nu viza acest termen, ci pe cel care se scursese între încălcarea precedentă și data adoptării deciziei în litigiu. Astfel, nu numai că Tribunalul a rezumat această critică la punctul 566 din această hotărâre, dar, la punctul 575 din hotărârea menționată, a statuat și că Comisia avea dreptul să rețină încălcările repetate ca circumstanță agravantă în privința recurentei „în pofida faptului că investigația a durat un anumit timp, ca urmare a incertitudinilor juridice pe care le-a cunoscut”. Din aceste elemente rezultă că afirmațiile recurentei referitoare la nemotivare și la omisiunea de a se pronunța se întemeiază pe o interpretare eronată a hotărârii atacate.

260 În al doilea rând, în ceea ce privește critica întemeiată pe încălcarea principiului proporționalității, trebuie amintit că acest principiu impune, potrivit unei jurisprudențe constante, ca actele instituțiilor Uniunii să fie de natură să asigure realizarea obiectivelor legitime urmărite de reglementarea în cauză și să nu depășească limitele a ceea ce este necesar pentru realizarea acestor obiective (Hotărârea din 9 decembrie 2020, Groupe Canal +/Comisia, C-132/19 P, EU:C:2020:1007, punctul 104 și jurisprudența citată).

261 În ceea ce privește majorarea amenzii în temeiul încălcărilor repetate, trebuie amintit că o asemenea majorare răspunde imperativului de a reprima nerespectarea repetată a normelor de concurență de către aceeași întreprindere (Hotărârea din 17 iunie 2010, Lafarge/Comisia, C-413/08 P, EU:C:2010:346, punctul 61).

262 În această privință, este necesar să se arate că recurenta nu contestă aprecierea Tribunalului care figurează la punctul 553 din hotărârea atacată, potrivit căreia, din perspectiva descurajării, încălcările repetate reprezintă o circumstanță care justifică, potrivit jurisprudenței, o majorare considerabilă a cuantumului de bază al amenzii, ca urmare a faptului că acestea constituie astfel dovada faptului că sancțiunea aplicată anterior nu a fost suficient de disuasivă.

263 Recurenta nu contestă nici respingerea, la punctele 557 și 564 din hotărârea atacată, a criticii sale prin care a arătat că termenul care se scursese între încălcarea săvârșită anterior și cea vizată de decizia în litigiu era prea lung pentru ca încălcările repetate să poată fi reținute în privința sa.

264 Astfel, recurenta se limitează să susțină că, dat fiind că obiectivul luării în considerare a încălcărilor repetate ar fi de a descuraja o întreprindere să săvârșească noi încălcări ale dreptului concurenței, principiul proporționalității ar fi fost încălcat în speță, întrucât, pe de o parte, aceasta nu s-ar mai face vinovată de asemenea comportamente din anul 2000 și, pe de altă parte, procedurile administrative și judiciare care au avut deja loc în ceea ce privește înțelegerea vizată de decizia în litigiu au produs în mod inevitabil un efect disuasiv.

265 Or, trebuie amintit că, la punctul 577 din hotărârea atacată, Tribunalul a statuat că nu se putea exclude posibilitatea ca amenințarea de sancționare la adresa recurentei pe toată perioada investigației și aplicarea, în două rânduri, a unei sancțiuni să fi avut un anumit efect disuasiv. Tribunalul a considerat însă, fără a săvârși o eroare de drept, că „sancțiunea, cu alte cuvinte plata amenzii aplicate de Comisie, astfel cum a fost majorată în temeiul încălcărilor repetate, [este] cea care descurajează efectiv o întreprindere să se facă vinovată din nou de o încălcare a normelor de concurență”.

266 În orice caz, recurenta nu a demonstrat că simplul fapt că s-a scurs o perioadă considerabilă între încălcările reținute pentru luarea în considerare a încălcărilor repetate și adoptarea de către Comisie a deciziei în litigiu ar avea drept consecință că această luare în considerare ar fi disproporționată.

267 Această concluzie nu este repusă în discuție de celelalte argumente ale recurentei.

268 În primul rând, Tribunalul nu a săvârșit nicio eroare de drept atunci când a statuat că Comisia avea dreptul să considere, pe de o parte, că adoptarea unei noi decizii de constatare a participării recurentei la înțelegere era justificată printre altele de scopul de a o descuraja în viitor să săvârșească astfel de încălcări și, pe de altă parte, că acest efect disuasiv trebuia consolidat prin reținerea unor încălcări repetate în privința acesteia din urmă. Contrar celor susținute de recurentă, faptul de a fi luat în considerare încălcările repetate atât pentru a decide cu privire la oportunitatea adoptării unei noi decizii de constatare a participării sale la o încălcare, cât și pentru a calcula cuantumul amenzii care i-a fost aplicată nu constituie o „duplicare” contrară principiului proporționalității.

269 În al doilea rând, este adevărat că principiul proporționalității impune ca timpul scurs între încălcarea în cauză și o încălcare anterioară a normelor de concurență să fie luat în considerare pentru aprecierea tendinței întreprinderii de a se sustrage de la aceste norme (Hotărârea din 17 iunie 2010, Lafarge/Comisia, C-413/08 P, EU:C:2010:346, punctele 70 și 73). Totuși, acest termen nu este cel la care se referă recurenta în susținerea criticii sale întemeiate pe încălcarea principiului proporționalității.

270 Rezultă că primul aspect al celui de al șaptelea motiv trebuie respins ca nefondat.

Cu privire la al doilea aspect

– *Argumentația părților*

271 Prin intermediul celui de al doilea aspect al celui de al șaptelea motiv, recurenta susține, în primul rând, că punctele 580-595 din hotărârea atacată sunt afectate de nemotivare. Aceasta arată că a susținut, în primă instanță, că majorarea amenzii pentru încălcări repetate era disproporționată având în vedere, pe de o parte, trecerea unui interval de timp excepțional de lung și, pe de altă parte, caracterul „minor” al încălcărilor repetate. Tribunalul nu ar fi examinat decât al doilea dintre aceste argumente.

272 În al doilea rând, majorarea cu 50 % a amenzii pentru încălcări repetate ar fi în mod evident disproporționată, dat fiind că decizia în litigiu a fost adoptată la mai mult de 30 de ani după decizia de constatare a încălcării anterioare. În această privință, Tribunalul ar fi trebuit să observe caracterul contradictoriu al deciziei în litigiu. Astfel, Comisia ar fi redus cu 50 % cuantumul de bază al amenzii, având în vedere durata procedurii, dar ar fi omis să ia în considerare această durată a procedurii în vederea aplicării majorării pentru încălcări repetate. Din motive de coerență, Comisia ar fi trebuit, având în vedere factorul timp, să reducă cu cel puțin jumătate și rata majorării de 50 % pentru încălcări repetate. În plus, această majorare nu poate, prin însăși natura sa, să depășească cuantumul amenzii. Or, în speță, cuantumul majorării menționate ar fi aproximativ egal cu dublul cuantumului amenzii care ar fi fost aplicată recurentei dacă această circumstanță agravantă nu ar fi fost reținută.

273 Comisia susține că recurenta se limitează să repete argumentele pe care le invocase în fața Tribunalului și ar urmări astfel să obțină din partea Curții o nouă examinare a acțiunii sale în primă instanță. Argumentația recurentei ar fi, așadar, inadmisibilă și, în orice caz, nefondată.

– *Aprecierea Curții*

274 Prin intermediul celui de al doilea aspect al celui de al șaptelea motiv, recurenta susține că Tribunalul și-a încălcat obligația de motivare a hotărârilor sale și a săvârșit o eroare de interpretare a principiului proporționalității. Contrar celor susținute de Comisie, acest aspect trebuie considerat, așadar, admisibil.

275 Cu toate acestea, argumentația recurentei nu este întemeiată.

276 În primul rând, recurenta reproșează Tribunalului că a omis să răspundă la argumentul său potrivit căruia majorarea aplicată de Comisie în privința sa, în temeiul încălcărilor repetate, era disproporționată, având în vedere durata procedurii. În această privință, este necesar să se arate că Tribunalul a respins la punctele 565-579 din hotărârea atacată argumentul recurentei potrivit căruia constatarea încălcărilor repetate în privința sa nu era compatibilă cu principiul proporționalității. Prin urmare, Tribunalul nu mai era obligat să răspundă la argumentul recurentei potrivit căruia acest principiu se opunea și majorării amenzii în temeiul încălcărilor repetate.

277 În al doilea rând, recurenta nu a stabilit că Tribunalul ar fi săvârșit o eroare de drept atunci când a statuat că, prin stabilirea nivelului majorării pentru încălcări repetate la 50 % din cuantumul de bază al amenzii, Comisia nu a încălcat principiul proporționalității.

278 Trebuie adăugat că faptul că, în decizia în litigiu, Comisia a redus cu 50 % cuantumul de bază al amenzii, având în vedere durata procedurii, aplicând în același timp o cotă de majorare a amenzii în temeiul încălcărilor repetate, nu relevă nicio contradicție, aceste două elemente fiind independente unul de celălalt.

279 În sfârșit, afirmând că o majorare a amenzii pentru încălcări repetate nu poate depăși cuantumul amenzii, recurenta nu expune nicio normă juridică în susținerea acestei afirmații și efectuează un calcul care nu numai că se dovedește incorect, dar se bazează de asemenea pe o situație ipotetică.

280 Având în vedere cele ce precedă, este necesar să se respingă al doilea aspect al celui de al șaptelea motiv și, prin urmare, acest motiv în totalitate ca nefondate.

Cu privire la al optulea motiv

Argumentația părților

281 Al optulea motiv cuprinde două aspecte.

282 Prin intermediul primului aspect al acestui motiv, recurenta susține că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a statuat, la punctele 611-628 din hotărârea atacată, că Comisia nu a încălcat principiul egalității de tratament prin faptul că i-a aplicat o reducere a cuantumului amenzii proporțional mai puțin importantă decât cea acordată Riva.

283 Potrivit recurentei, din decizia în litigiu reiese că Riva, care a participat la înțelegerea vizată de această decizie timp de zece ani și șase luni în total, a beneficiat de o reducere de 3 % a cuantumului amenzii ca urmare a întreruperii participării sale timp de un an la componenta acestei înțelegeri referitoare la limitarea și controlul producției sau vânzărilor. În schimb, recurenta, care a participat la înțelegere timp de șapte ani, ar fi beneficiat de o reducere de 6 % pentru cei trei ani în care nu a participat la această componentă a înțelegerii, și anume o reducere de numai 2 % pentru fiecare dintre acești ani.

284 Prin intermediul celui de al doilea aspect al celui de al optulea motiv, recurenta susține că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept prin faptul că a omis să constate tardivitatea motivelor invocate de Comisie pentru a-și justifica alegerea de a aplica reduceri ale amenzii diferite unor comportamente identice.

285 Comisia consideră că această cerere este inadmisibilă. Recurenta s-ar limita în esență să repete argumentele invocate în primă instanță. Aceasta ar încerca astfel să obțină din partea Curții o reexaminare a cererii introductive prezentate în primă instanță. Argumentația recurentei ar fi, în orice caz, vădit nefondată.

Aprecierea Curții

286 Contrar celor susținute de Comisie, cele două aspecte ale celui de al optulea motiv, în măsura în care vizează erori de drept pretins săvârșite de Tribunal, sunt admisibile.

287 În ceea ce privește primul aspect, trebuie amintit că principiul egalității de tratament, consacrat la articolul 20 din cartă, impune ca situații comparabile să nu fie tratate în mod diferit și ca situații diferite să nu fie tratate în același mod, cu excepția cazului în care un astfel de tratament este justificat în mod obiectiv (Hotărârea din 18 aprilie 2024, Dumitrescu și alții/Comisia și Curtea de Justiție, C-567/22 P-C-570/22 P, EU:C:2024:336, punctele 65 și 67, precum și jurisprudența citată).

288 În speță, din hotărârea atacată reiese că, în decizia în litigiu, Comisia a constatat, pe de o parte, că atât recurenta, cât și Riva participaseră la înțelegerea vizată de această decizie și, pe de altă parte, că aceste două întreprinderi nu participaseră la o anumită componentă a acestei înțelegeri, recurenta timp de trei ani și Riva timp de un an.

289 După cum a amintit Tribunalul la punctul 613 din hotărârea atacată, pentru calculul amenzilor aplicate întreprinderilor care au participat la o înțelegere, un tratament diferențiat între întreprinderile în cauză este inerent exercitării competențelor care revin Comisiei în materie. Astfel, în cadrul marjei sale de apreciere, Comisia are obligația să individualizeze sancțiunea în funcție de comportamentele și de caracteristicile proprii acestor întreprinderi în vederea garantării, în fiecare caz în parte, a deplinei eficacități a normelor Uniunii în domeniul concurenței (Hotărârea din 13 iunie 2013, Versalis/Comisia, C-511/11 P, EU:C:2013:386, punctul 104 și jurisprudența citată).

290 Din cuprinsul punctelor 615-617 din hotărârea atacată reiese că Comisia a justificat diferența dintre cotele de reducere respective prin necesitatea de a pondera reducerea acordată în considerarea neparticipării la o componentă a înțelegerii în funcție de durata participării globale a fiecăreia dintre întreprinderi la întreaga înțelegere. Participarea recurentei și a Riva la întreaga înțelegere ar fi fost un factor important care trebuia luat în considerare în vederea aprecierii

circumstanței atenuante în cauză. Or, întrucât participarea globală la înțelegere era mai îndelungată pentru Riva, efectul neparticipării sale la această componentă a înțelegerii ar fi fost mai important.

291 Mai precis, Tribunalul a arătat, la punctul 622 din hotărârea atacată, că, pentru a stabili reducerea care trebuia consimțită în favoarea Riva, Comisia ținuse seama de gravitatea relativă a participării acestor două întreprinderi la încălcare, în conformitate cu cerința individualizării amenzilor amintită la punctul 289 din prezenta hotărâre. Astfel, Comisia considerase că, întrucât participarea globală la înțelegere a Riva era mai îndelungată decât cea a recurentei, aceasta era în mod necesar mai gravă și că efectul neparticipării sale la o anumită componentă a înțelegerii era cu atât mai important.

292 Prin faptul că a statuat, la punctul 323 din hotărârea atacată, că această abordare era conformă cu principiul egalității de tratament, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept.

293 Astfel, este cert că Comisia a acordat recurentei o reducere de 2 % pe an în ceea ce privește perioada în care nu a participat la componenta înțelegerii în cauză, în timp ce reducerea era de 3 % în cazul Riva.

294 Este adevărat că, în lipsa altor elemente care să permită diferențierea participării acestor două întreprinderi la această înțelegere, faptul că Riva a participat la înțelegerea menționată timp de zece ani și șase luni însemna că această participare a avut un efect asupra concurenței mai grav decât cea a recurentei, care nu a participat la înțelegere decât timp de șapte ani. Totuși, această constatare nu poate fi extinsă la perioadele în care întreprinderile nu au participat la o anumită componentă a acestei înțelegeri, întrucât neparticiparea lor la componenta respectivă avea în principiu același efect asupra concurenței.

295 Desigur, este posibil să se pondereze reducerea acordată în considerarea neparticipării la o componentă a înțelegerii în funcție de durata totală a participării fiecăreia dintre întreprinderi la această înțelegere. Totuși, în speță, recurenta, timp de trei ani, durată care reprezenta aproape jumătate din participarea sa la înțelegerea menționată, nu a participat la această componentă, în timp ce Riva, din cei zece ani și șase luni din participarea sa la aceeași înțelegere, nu a participat la componenta menționată decât timp de un an.

296 În aceste condiții, trebuie să se constate, așadar, că Comisia a tratat situații comparabile în mod diferit fără a furniza o justificare valabilă pentru această diferență de tratament.

297 Rezultă că primul aspect al celui de al optulea motiv trebuie admis. În consecință, se impune anularea hotărârii atacate, fără a fi necesară pronunțarea cu privire la al doilea aspect al acestui motiv.

Cu privire la acțiunea în fața Tribunalului

298 În temeiul articolului 61 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, în cazul în care recursul este întemeiat, Curtea anulează decizia Tribunalului. În acest caz, Curtea poate să soluționeze ea însăși în mod definitiv litigiul atunci când acesta este în stare de judecată.

299 În speță, Curtea trebuie să soluționeze în mod definitiv litigiul, care este în stare de judecată.

300 Din cuprinsul punctelor 286-297 din prezenta hotărâre reiese că decizia în litigiu nu este compatibilă cu principiul egalității de tratament, întrucât a acordat recurentei o reducere de 2 % pe an a cuantumului amenzii pentru o perioadă în care aceasta nu a participat la o componentă a înțelegerii în cauză, în condițiile în care a acordat Riva, pentru aceleași considerații, o reducere de 3 %. Întrucât Curtea a constatat nelegalitatea deciziei în litigiu, poate, în cadrul exercitării competenței sale de fond, să substituie aprecierea Comisiei cu propria apreciere și, în consecință, să anuleze, să reducă sau să majoreze amenda. Această competență este exercitată ținând seama de toate împrejurările de fapt (Hotărârea din 12 noiembrie 2014, Guardian Industries și Guardian Europe/Comisia, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, punctul 78, precum și jurisprudența citată). În speță, Curtea consideră, în exercitarea competenței sale de fond, că cota de reducere a cuantumului amenzii de 3 % pe an ar trebui să fie aplicată și recurentei.

301 În consecință, cuantumul amenzii aplicate recurentei în decizia în litigiu este stabilit la 2 165 000 de euro.

Cu privire la cheltuielile de judecată

302 Potrivit articolului 184 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, atunci când recursul este fondat, iar Curtea soluționează ea însăși în mod definitiv litigiul, aceasta se pronunță asupra cheltuielilor de judecată.

303 Potrivit articolului 138 alineatul (3) din acest regulament, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din acesta, în cazul în care părțile cad, fiecare, în pretenții cu privire la unul sau mai multe capete de cerere, fiecare parte suportă propriile cheltuieli de judecată.

304 Întrucât recurenta și Comisia au căzut, fiecare, în pretenții cu privire la unul sau mai multe capete de cerere, ele vor suporta propriile cheltuieli de judecată aferente procedurii în primă instanță și recursului.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a șasea) declară și hotărăște:

1) **Anulează punctul 1 din dispozitivul Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene din 9 noiembrie 2022, Ferriere Nord/Comisia (T-667/19, EU:T:2022:692), în măsura în care prin acesta se resping criticile din cadrul celui de al nouălea motiv invocat în primă instanță de Ferriere Nord SpA, întemeiate pe încălcarea principiului egalității de tratament.**

2) **Respinge în rest recursul.**

3) **Anulează articolul 2 alineatul (3) din Decizia C(2019) 4969 final a Comisiei din 4 iulie 2019 privind o încălcare a articolului 65 din Tratatul CECO (cazul AT.37956 – Fier-beton).**

4) **Stabilește cuantumul amenzii aplicate Ferriere Nord SpA la articolul 2 alineatul (3) din Decizia C(2019) 4969 final la suma de 2 165 000 de euro.**

5) **Ferriere Nord SpA și Comisia Europeană suportă propriile cheltuieli de judecată aferente procedurilor în primă instanță și în recurs.**

Semnături